

Վիճակագրական հավելված

Հավելվածների համարակալումը կատարված է ըստ գլուխների համարակալման:

Առանձին դեպքերում բաղադրիչների գումարի և արդյունքի միջև աննշան տարբերությունները բացատրվում են տվյալների կլորացմամբ:

Հավելված 1

Աղյուսակ A 1.1 Հայաստան. Բնակչության բնական շարժի ցուցանիշները, ամուսնությունները և ամուսնալուծություններն ըստ ՀՀ մարզերի և ք.Երևանի, 2011թ.

	Մշտական բնակչության թվաքանակը տարեկերջին , հազ.մարդ			Ծնունդ			Մահ			Ամուսնու- թյուն	Ամուսնա- լուծություն
	Ընդամենը	արական	իգական	Ընդամենը	արական	իգական	Ընդամենը	արական	իգական		
ՀՀ	3274.3	1590.3	1684.0	43340	23127	20213	27963	14618	13345	19706	3188
Ք.Երևան	1127.3	528.3	599.0	15704	8376	7328	9185	4831	4354	7117	1465
Արագածոտն	142.9	71.9	71.0	1988	1089	899	1255	650	605	821	77
Արարատ	281.7	138.3	143.4	3701	2027	1674	2260	1182	1078	1747	189
Արմավիր	287.4	141.8	145.6	3954	2095	1859	2282	1206	1076	1850	201
Գեղարքունիք	243.1	123.4	119.7	3260	1820	1440	1934	1010	924	1414	118
Լոռի	282.2	137.3	144.9	3391	1771	1620	2910	1477	1433	1434	438
Կոտայք	283.5	140.3	143.2	3849	2058	1791	2247	1190	1057	1934	225
Շիրակ	282.3	138.3	144.0	3729	1973	1756	2797	1471	1326	1570	239
Սյունիք	153.0	76.1	76.9	1593	790	803	1285	697	588	751	121
Վայոցձոր	56.1	28.1	28.0	651	351	300	464	236	228	363	43
Տավուշ	134.8	66.5	68.3	1520	777	743	1344	668	676	705	72

Աղբյուրը. ՀՀ ԱՎԾ

Հավելված 2

Աղյուսակ A3.1. Հայաստան. Աղքատության ցուցանիշները 2008 և 2011 թթ.
(ստանդարտ սխալները փակագծերում)

(տոկոսներով)

	2008թ.			2011թ.		
	ծայրահեղ աղքատ (%)	աղքատ (%)	Աղքատների %-ը ընդհանուր առկա բնակչության մեջ	ծայրահեղ աղքատ (%)	աղքատ (%)	Աղքատների %-ը ընդհանուր առկա բնակչության մեջ
Քաղաքային բնակավայրեր	1.9	27.6	64.9	4.6	35.2	64.8
	(0.3)	(0.9)		(0.5)	(1.4)	
ք.երևան	1.1	20.1	33.8	2.7	27.5	34.0
	(0.4)	(1.4)		(0.7)	(2.0)	
Այլ քաղաքներ	2.8	35.8	31.0	6.6	43.6	30.8
	(0.4)	(1.1)		(0.8)	(1.6)	
Գյուղական բնակավայրեր	1.2	27.5	35.1	2.2	34.5	35.2
	(0.4)	(1.4)		(0.6)	(2.0)	
Ընդամենը	1.6	27.6	100	3.7	35.0	100.0
	(0.2)	(0.8)		(0.4)	(1.1)	

Աղբյուրը: *SSYԱՀ 2008 և 2011 թթ.*

Նշում: Սպառումը գնահատվել է մեկ չափահաս անձի հաշվով: Աղքատության ցուցանիշները հաշվարկվել են օգտագործելով 2009թ.-ի նվազագույն պարենային զամբյուղը և 2009թ.-ին գնահատված ոչ պարենային ապրանքների մասնաբաժինը: Աղքատության գծերը ճշգրտվել են գնաճը հաշվի առած: Ստանդարտ սխալները ճշգրտվել են ըստ ընտրանքի սկզբնական միավորների:

Աղյուսակ A3.2. Հայաստան. Մեկ չափահաս անձին համարժեք սպառումն ըստ դեցիլային խմբերի, 2008 և 2011 թթ., դրամ, 2008թ. միջին տարեկան գներով

(տոկոսներով)

Դեցիլային խմբեր	2008թ.		2011թ.		Սպառման միջին տարեկան փոփոխությունը 2008-2011 թթ. %
	Մասնաբաժինն ընդամենը սպառման մեջ	Միջին սպառում	Մասնաբաժինն ընդամենը սպառման մեջ	Միջին սպառում	
1-ամենա աղքատ	4.8	20462	4.5	18003	-3.4
2	5.9	25200	5.7	23024	-2.4
3	6.7	28907	6.5	26336	-2.5
4	7.6	32524	7.4	29729	-2.4
5	8.4	36311	8.0	32235	-3.1
6	9.4	40213	9.1	36648	-2.4
7	10.5	44839	10.3	41551	-2.0
8	11.9	50663	11.6	46681	-2.2
9	13.9	59478	13.6	54710	-2.2
10-հարուստ	20.9	90123	23.3	93694	1.0
Միջինը	100	42870	100	40262	-1.7

Աղբյուրը. *SSYԱՀ 2008 և 2011 թթ.*

Աղյուսակ A3.3. Հայաստան. Աղքատության հիմնական ցուցանիշներն ըստ մարզերի և ք. Երևանի, 2008 և 2011 թթ. (ստանդարտ սխալները փակագծերում) {95% վստահության միջակայք ձևավոր փակագծերով}

(տոկոսներով)

	2008		2011					
	Ծայրահեղ աղքատ	Աղքատ	Ծայրահեղ աղքատ	Աղքատ	%-ն աղքատների մեջ	%-ն ընդհանուր առկա բնակչության մեջ		
ք. Երևան	1.1 (0.4) {0.3 ; 1.9}	20.1 (1.4) {17.3 ; 22.9}	2.7 (0.7) {1.4 ; 4.0}	27.5 (2.0) {23.5 ; 31.5}	26.7	34.0		
Արագածոտն	0.5 (0.4) {-0.3 ; 1.3}	20.3 (3.2) {13.9 ; 26.7}	1.1 (0.6) {0.0 ; 2.3}	20.7 (4.3) {12.3 ; 29.1}	2.2	3.8		
Արարատ	1.6 (0.7) {0.2 ; 3.0}	31.3 (2.9) {25.5 ; 37.1}	2.5 (0.8) {1.0 ; 4.1}	39.3 (3.7) {32.0 ; 46.5}	9.3	8.3		
Արմավիր	0.7 (0.3) {0.1 ; 1.3}	24.5 (2.4) {19.7 ; 29.3}	5.6 (1.5) {2.7 ; 8.6}	37.0 (3.7) {29.8 ; 44.3}	9.3	8.8		
Գեղարքունիք	0.4 (0.1) {0.2 ; 0.6}	32 (3.1) {25.8 ; 38.2}	1.5 (0.9) {-0.4 ; 3.4}	37.0 (4.4) {28.4 ; 45.7}	6.5	6.1		
Լոռի	2.8 (0.8) {1.2 ; 4.4}	34.2 (2.5) {29.2 ; 39.2}	4.7 (1.3) {2.3 ; 7.2}	45.4 (3.5) {38.5 ; 52.3}	12.3	9.4		
Վոտայք	2.1 (0.7) {0.7 ; 3.5}	39.5 (2.4) {34.7 ; 44.3}	7.1 (1.9) {3.4 ; 10.8}	45.5 (3.6) {38.5 ; 52.5}	13.3	10.2		
Շիրակ	4.6 (1.3) {2.0 ; 7.2}	42.4 (2.6) {37.2 ; 47.6}	7.0 (1.7) {3.7 ; 10.2}	47.7 (3.4) {41.1 ; 54.4}	12.2	8.9		
Սյունիք	1.3 (0.4) {0.5 ; 2.1}	20.3 (3.0) {14.3 ; 26.3}	1.1 (0.9) {-0.7 ; 2.8}	26.8 (3.4) {20.0 ; 33.5}	3.2	4.2		
Վայոց Ձոր	1.9 (0.9) {0.1 ; 3.7}	21.1 (3.1) {14.9 ; 27.3}	1.5 (0.8) {0.0 ; 3.0}	29.9 (4.9) {20.3 ; 39.4}	1.6	1.8		
Տավուշ	1.7 (0.7) {0.3 ; 3.1}	23.2 (2.6) {18.0 ; 28.4}	2.0 (1.2) {-0.4 ; 4.5}	26.7 (3.4) {20.0 ; 33.4}	3.4	4.5		
Ընդամենը	1.6 (0.2) {1.2 ; 2.0}	27.6 (0.8) {26.0 ; 29.2}	3.7 (0.4) {2.9 ; 4.5}	35.0 (1.1) {32.7 ; 37.2}	100	100		

Աղբյուրը. SSԿԱՀ 2008, 2011 թթ

Աղյուսակ A3.4. Հայաստան: Աղքատությունն ըստ սպառման և եկամտի ցուցանիշների, (ըստ ընդհանուր համակցության) 2011թ

(տոկոսներով)

	Սպառման ցուցանիշով ոչ աղքատներ	Սպառման ցուցանիշով աղքատներ	Ընդամենը
Ծայրահեղ աղքատներ. ծայրահեղ (պարենային) աղքատության գիծ = 21306 դրամ			
Եկամտի ցուցանիշով ոչ աղքատներ	84.3	2.5	86.8
Եկամտի ցուցանիշով աղքատներ	12.0	1.2	13.2
Ընդամենը	96.3	3.7	100
Աղքատներ. ընդհանուր աղքատության գիծ = 36158 դրամ			
Եկամտի ցուցանիշով ոչ աղքատներ	43.9	19.0	62.9
Եկամտի ցուցանիշով աղքատներ	21.1	16	37.1
Ընդամենը	65.0	35.0	100

Աղբյուրը. *SSՀԱՀ 2011թ.*

Աղյուսակ A3.5. Միաժամանակ և սպառման և եկամտի ցուցանիշներով աղքատները և ծայրահեղ աղքատները 2008 - 2011թթ.

(տոկոսներով)

	2008թ.	2009թ.	2010թ.	2011թ.
Ծայրահեղ աղքատներ	0.6	1.2	1.1	1.2
Աղքատներ	14.3	16.6	17.7	16.0

Աղբյուրը. *SSՀԱՀ 2008-2011թթ.*

Աղյուսակ A3.6. Հայաստան. Աղքատության ցուցանիշները 1996 -2004թթ. ըստ 1996թ. մեթոդաբանության

(տոկոսներով)

	1996թ.	1998/99թ.	2001թ.	2002թ.	2003թ.	2004թ.
Ծայրահեղ աղքատներ	27.7*	22.9	16.0	13.1	7.4	7.2
Աղքատներ	54.7*	55.1	50.9	49.7	42.9	39.0

Աղբյուրը. *SSՀԱՀ 1996, 1998/99, 2001-2004թթ.*

**/ 1996թ. տնային տնտեսությունների կենսամակարդակի անբողջացված հետազոտությունն անց է կացվել մեկ ամսվա ընթացքում: Այնուհետև 1998/99թ.-ին (1998թ. հունիսի 1-ից 1999թ. հունիսի 30-ը) և սկսած 2001թ.-ից այն իրականացվում է տարեկան պարբերականությամբ: Նշված հետազոտությունների տվյալները տարածված չեն գլխավոր համաքցության վրա:*

Աղյուսակ A3.7. Հայաստան: Աղքատության մակարդակի փոփոխության բաժանումը սպառման աճի և բաշխվածության բաղադրիչների 2008 և 2011թթ. ընթացքում (միջին արժեքներ)

	Ընդամենը	Քաղաքային բնակավայրեր	Երևան	Այլ քաղաքներ	Գյուղական բնակավայրեր
Օպրահեղ աղքատներ					
Աղքատության մակարդակի տոկոսային փոփոխությունը	2.09	2.70	1.61	3.91	0.97
Աճի բաղադրիչ	1.10	0.86	-0.10	3.30	1.04
Վերաբաշխման բաղադրիչ	0.99	1.84	1.71	0.61	-0.07
Մնացորդ (Residual)	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Աղքատներ					
Աղքատության մակարդակի տոկոսային փոփոխությունը	7.38	7.56	7.41	7.82	7.05
Աճի բաղադրիչ	5.34	2.62	-0.89	10.04	11.69
Վերաբաշխման բաղադրիչ	2.04	4.94	8.30	-2.22	-4.64
Մնացորդ	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00

Աղբյուրը. *SSYUZ 2008 - 2011թթ.*

Լշում. 2008-2011թթ. ընթացքում աղքատության մակարդակի փոփոխությունը կարելի է բացատրել միջին սպառման մակարդակի և սպառման բաշխվածության փոփոխությամբ: Աղքատության մակարդակի փոփոխության բաժանումը սպառման աճի և բաշխվածության բաղադրիչների (ըստ Դատտի և Ռավալիոնիի կողմից մշակված մեթոդաբանության 1992թ.) թույլ է տալիս բացատրել, թե ինչպիսին կլինեն սպառման աճի (անկման) ազդեցությունն աղքատության մակարդակի վրա, եթե անհավասարությունը մնար անփոփոխ և հակառակը: Հայաստանում 2008-2011թթ. ընթացքում աղքատության ընդհանուր մակարդակի 7.38 տոկոսային կետով աճը պայմանավորված է սպառման միջին մակարդակի անկումով, որը բերել է աղքատության մակարդակի 5.34 տոկոսային կետով աճի և անհավասարության խորացված ցուցանիշով, որը հանգեցրել է աղքատության մակարդակի 2.04 տոկոսային կետով աճի: Այսպիսով, սպառման անկումը և վերաբաշխման բաղադրիչների ներգործությունը համատեղ առաջացրել են աղքատության մակարդակի բարձրացում: Տարածաշրջանային կտրվածքով դիտարկելիս ակնհայտ է, որ գյուղական վայրերում աղքատության ընդհանուր մակարդակի 7.05 տոկոսային կետով ավելացումը պայմանավորված է սպառման միջին մակարդակի անկումով, որը բերել է աղքատության մակարդակի 11.69 տոկոսային կետով աճի և անհավասարության խորացված ցուցանիշով, որը հանգեցրել է աղքատության մակարդակի 4.64 տոկոսային կետով անկմանը:

Աղյուսակ A3.8. Հայաստան: Սպառման դետերմինանտները, 2008 և 2011թթ.-ին
Գալստյալ փոփոխական: ln (մեկ չափահասի հաշվով սպառումը)

	2008թ. Լրիվ պայմաններ		2011թ. Լրիվ պայմաններ	
Տնային տնտեսության բնութագրիչներ				
0-5 տարիքային խումբ	-0.026	(0.010)**	-0.039	(0.009)***
6-14 տարիքային խումբ	0.014	(0.008)*	0.002	-0.008
15-18 տարիքային խումբ	-0.052	(0.013)***	-0.048	(0.018)**
19-25 տարիքային խումբ	0.011	-0.009	-0.014	-0.011
26-45 տարիքային խումբ	0.022	(0.008)**	0.005	-0.015
46-60 տարիքային խումբ	f		f	
61+ տարիքային խումբ	-0.023	(0.012)*	0.001	-0.01
Ln(տնային տնտեսության չափը)	-0.213	(0.022)***	-0.292	(0.059)***
Տնային տնտեսության գլխավորի բնութագրիչները				
Գլխավորի տարիքը	-0.007	(0.003)*	-0.004	-0.002
(Տարիքը) ²	0	(0.000)**	0	0
Կին	-0.06	(0.010)***	-0.06	(0.022)**
Հաշմանդամ	-0.027	-0.037	0.004	-0.014
Տարրական կամ ցածր կրթություն, թերի միջնակարգ	f		f	
Ընդհանուր միջնակարգ կրթություն	0.076	(0.013)***	0.016	-0.009
Միջնակարգ մասնագիտական	0.261	(0.097)**	0.1	(0.038)**
Բարձրագույն կրթություն	0.237	(0.013)***	0.216	-0.137
Վարձու աշխատող	f		f	
Ինքնազբաղված	0.053	(0.027)*	0.016	-0.019
Այլ գործունեությամբ զբաղվող	0.044	-0.064	-0.023	-0.034
Գործազուրկ	-0.014	-0.021	-0.042	(0.014)**
Կենսաթոշակառու	0.048	-0.036	0.038	-0.026
Այլ ոչ մասնակից	0.019	-0.071	0.211	(0.030)***
Տնային տնտեսության այլ բնութագրիչներ				
Միգրացիայում գտնվող անդամների առկայությունը	0.074	(0.018)***	0.211	(0.035)***
Արտասահմանից վերադարձած անդամների առկայությունը	0.079	(0.025)***	0.167	(0.049)***
Հայաստանի այլ շրջաններից վերադարձած անդամների առկայությունը	0	0	0.079	(0.025)**
Վարձու աշխատող անդամների մասնաբաժինը տնային տնտեսությունում	f		f	
Ինքնազբաղված անդամների մասնաբաժինը տնային տնտեսությունում	-0.023	-0.024	-0.079	(0.043)*
Այլ գործունեությամբ զբաղվող անդամների մասնաբաժինը տնային տնտեսությունում	-0.049	-0.076	-0.065	-0.07
Գործազուրկ անդամների մասնաբաժինը տնային տնտեսությունում	-0.244	(0.023)***	-0.345	(0.066)***
Կենսաթոշակառու անդամների մասնաբաժինը տնային տնտեսությունում	-0.283	(0.062)***	-0.295	(0.072)***
Այլ չզբաղված անդամների մասնաբաժինը տնային տնտեսությունում	0.094	(0.033)**	-0.12	(0.034)***
Ք.Երևան	f		f	
Արագածոտն	-0.075	(0.020)***	-0.204	(0.022)***
Արարատ	-0.148	(0.011)***	-0.214	(0.015)***
Արմավիր	-0.043	(0.015)**	-0.239	(0.016)***
Գեղարքունիք	-0.16	(0.016)***	-0.29	(0.020)***
Լոռի	-0.165	(0.011)***	-0.3	(0.014)***
Կոտայք	-0.196	(0.007)***	-0.36	(0.007)***
Շիրակ	-0.211	(0.007)***	-0.324	(0.009)***
Սյունիք	-0.022	(0.010)**	-0.253	(0.010)***

	2008թ. Լրիվ պայմաններ		2011թ. Լրիվ պայմաններ	
Վայոց ձոր	0.008	-0.015	-0.179	(0.018)**
Տավուշ	-0.028	(0.014)*	-0.176	(0.016)**
Կոնստանտա	11.112		11.519	
Ճշգրտված R քառակուսի	0.235		0.2919	
Աղքատների MSE	0.3724		0.39645	
Դիտարկումների թիվը	7294		7237	

Աղբյուրը. *SSԿԱՀ: 2008 և 2011թթ. տվյալները:*

Նշում. *f – համեմատվող կատեգորիա, * ցույց է տալիս 10% նշանակություն;*

*** ցույց է տալիս 5% նշանակություն; *** ցույց է տալիս 1% նշանակություն:*

Աղյուսակ A3.9. Հայաստան: Մպառման բաղադրիչներն ըստ քվինտիլային խմբերի և տարածաշրջանների 2008 և 2011թթ (ըստ 2011թ. միջին հանրապետական գների) (դրամ, ամսական)

	Ամենաաղքատ		2		3		4		5		Ընդամենը	
	2008	2011	2008	2011	2008	2011	2008	2011	2008	2011	2008	2011
Բոլոր տնային տնտեսությունները												
Մննդամթերք	16056	15120	19096	19281	21703	23542	25238	29548	30461	36548	22512	24808
Ոգելից խմիչքներ և ծխախոտ	762	868	1234	1354	1537	1572	2050	1943	2733	3241	1663	1796
Հագուստ և կոշիկեղեն	254	199	565	603	1061	1086	2061	1613	4427	6832	1674	2067
Կոմունալ, կապի (տելեգրաֆ) ծախսեր	2263	3492	3693	5126	5069	5724	5670	7390	8720	12196	5084	6786
Տրանսպորտ	148	61	363	145	549	295	875	345	1099	1646	607	499
Կենցաղային ապրանքներ	737	1234	1357	2101	2281	2716	3624	3903	8378	9155	3276	3822
Հանգիստ, մշակույթ	0	2	1	15	2	16	13	21	67	441	17	99
Կրթություն	144	39	778	38	1315	42	1943	70	4048	891	1646	216
Առողջապահություն	12	79	154	85	259	260	687	467	6133	3945	1449	967
Այլ ծառայություններ	324	510	586	1067	983	1403	1472	2315	2839	7184	1232	2496
Երկարաժամկետ օգտագործման ապրանքների պայմանական հաշվարկային արժեքը	2149	3013	2904	3820	3512	4675	4128	5326	5876	6964	3710	4760
Միջին	22849	24617	30730	33635	38270	41331	47760	52941	74782	89043	42870	48316
Բնամթերքային տեսքով ստացված սպառված սննդամթերք	2478	1876	2909	3225	3529	4187	4691	4478	4541	5052	3630	3764
ք.Երևան												
Մննդամթերք	14847	13355	17411	16847	19810	20565	22448	28379	28426	35638	21670	25542
Ոգելից խմիչքներ և ծխախոտ	976	1058	1469	1787	1725	2016	2483	2078	2747	3556	2018	2354
Հագուստ և կոշիկեղեն	144	205	471	260	759	421	1614	1010	4532	8227	1865	3043
Կոմունալ, կապի (տելեգրաֆ) ծախսեր	2872	4374	4197	6419	5974	7099	6183	8998	9676	13755	6327	9183
Տրանսպորտ	211	11	366	63	549	94	855	134	863	2208	622	776
Կենցաղային ապրանքներ	730	1705	1462	2440	2597	2939	3895	4374	9088	10599	4245	5495
Հանգիստ, մշակույթ	0	0	2	0	4	1	9	6	69	571	23	188
Կրթություն	247	66	966	12	1630	34	2482	84	4844	1508	2405	527
Առողջապահություն	1	63	173	109	224	286	998	565	4877	4049	1656	1514
Այլ ծառայություններ	733	1080	1252	1815	1593	2223	2591	3054	4251	8457	2334	4208
Երկարաժամկետ օգտագործման ապրանքների պայմանական	2524	3004	3075	3781	3493	4809	4164	5294	6216	6877	4195	5154

	Ամենաաղքատ		2		3		4		5		Ընդամենը	
	2008	2011	2008	2011	2008	2011	2008	2011	2008	2011	2008	2011
հաշվարկային արժեքը												
Միջին	23284	24921	30844	33533	38359	40487	47721	53976	75591	95445	47311	57984
Բնամթերային տեսքով ստացված սպառված սննդամթերք	791	835	573	712	736	761	1540	1451	2075	3430	1263	1789
Այլ քաղաքների տնային տնտեսություններ												
Մննդամթերք	15654	15077	18871	19375	21914	23043	25275	29310	30302	35917	21318	22518
Ոգելից խմիչքներ և ծխախոտ	726	796	1208	1243	1413	1472	1729	1774	2598	2471	1408	1396
Հագուստ և կոշիկեղեն	273	166	523	816	1170	1471	2210	1855	4395	7630	1420	1742
Կոմունալ, կապի (տելեգրաֆ) ծախսեր	2209	3509	3970	5449	5314	6505	6587	8174	9351	12569	4977	6405
Տրանսպորտ	148	35	307	71	435	69	753	242	1482	344	534	120
Կենցաղային ապրանքներ	774	1047	1412	1842	2045	2599	3360	3317	8778	9044	2756	2866
Հանգիստ, մշակույթ	0	4	0	3	3	3	37	14	137	618	27	77
Կրթություն	145	36	804	67	1275	72	2262	140	4238	266	1460	94
Առողջապահություն	11	49	206	132	276	277	323	319	7041	4032	1182	627
Այլ ծառայություններ	126	237	321	554	584	1000	856	1459	1572	6632	590	1420
Երկարաժամկետ օգտագործման ապրանքների պայմանական հաշվարկային արժեքը	2194	3092	2986	4002	3607	4891	4556	5740	6245	8160	3623	4710
Միջին	22259	24048	30609	33554	38037	41402	47948	52344	76138	87683	39296	41975
Բնամթերային տեսքով ստացված սպառված սննդամթերք	962	652	1052	1330	1392	1549	1503	1948	2529	2995	1382	1480
Գյուղատնտեսական տնային տնտեսություններ												
Մննդամթերք	17454	16590	20476	21010	23439	25571	27668	30899	33849	38885	24378	26105
Ոգելից խմիչքներ և ծխախոտ	643	818	1097	1124	1451	1415	1873	1921	2815	3104	1547	1606
Հագուստ և կոշիկեղեն	313	241	673	685	1273	1130	2358	2065	4282	3365	1715	1408
Կոմունալ, կապի (տելեգրաֆ) ծախսեր	1870	2763	3070	3905	3946	4332	4636	5222	6699	8674	3982	4803
Տրանսպորտ	100	138	418	266	644	591	970	629	1186	1355	657	562
Կենցաղային ապրանքներ	699	1127	1230	2061	2161	2691	3552	3819	6931	6201	2803	3042
Հանգիստ, մշակույթ	0	0	0	37	0	35	2	40	11	49	2	32
Կրթություն	65	23	623	35	1029	22	1265	7	2620	21	1080	22
Առողջապահություն	21	135	87	28	280	231	647	467	7463	3668	1486	736
Այլ ծառայություններ	211	448	353	931	677	1291	857	2141	1532	4890	704	1784
Երկարաժամկետ օգտագործման	1806	2909	2705	3699	3450	4424	3824	5079	5062	6335	3339	4422

	Ամենաաղքատ		2		3		4		5		Ընդամենը	
	2008	2011	2008	2011	2008	2011	2008	2011	2008	2011	2008	2011
ապրանքների պայմանական հաշվարկային արժեքը												
Միջին	23184	25192	30732	33781	38351	41733	47652	52289	72451	76547	41691	44522
Բնամթերային տեսքով ստացված սպառված սննդամթերք	5574	4459	6364	6633	8161	8226	9488	9271	10029	9848	7898	7674

Աղբյուրը: ՏՏԿԱՀ 2008 և 2011թթ.

Աղյուսակ A3.10. Հայաստան: Եկամտի աղբյուրներն ըստ սպառման քվինտիլային խմբերի և բնակավայրերի, 2011թ.-ին (ըստ 2011թ. ընթացիկ գների, ամսական, դրամով, մեկ չափահաս անձին համարժեք)

Եկամտի աղբյուրներ	1	2	3	4	5	Ընդամենը
Բոլոր տնային տնտեսություններ						
Վարձու աշխատանքից	14070	17867	19389	26404	41772	23901
Ինքնագրադավածությունից	1309	1957	2610	3337	6833	3210
Գյուղատնտեսական գործունեությունից	10525	11002	11590	10720	8201	10407
Բարեկամներից տրանսֆերտներ	1511	2868	4843	6186	11663	5414
Սոցիալական տրանսֆերտներ	7663	7923	8698	8420	9260	8393
Կենսաթոշակներ	6010	6829	7796	7630	8538	7361
Այլ սոցիալական աջակցություն	1653	1094	902	790	722	1032
Վաճառված անշարժ գույք	54	35	3	57	50	40
Վարձակալության տրված սեփականության դիմաց վարձավճարներից,տոկոսավճարներից	0	254	318	142	169	177
Այլ եկամուտ	1049	1416	1568	1689	2288	1602
Բնամթերային տեսքով եկամուտ	528	688	794	1206	2792	1202
Միջին	36709	44010	49813	58161	83028	54346
Ք. Երևան						
Վարձու աշխատանքից	17473	24255	29702	37254	53898	36525
Ինքնագրադավածությունից	1729	2904	2645	3996	8138	4637
Գյուղատնտեսական գործունեությունից	432	371	374	358	551	435
Բարեկամներից տրանսֆերտներ	1444	3352	5863	4865	9482	5740
Սոցիալական տրանսֆերտներ	8814	8426	9847	9007	9299	9089
Կենսաթոշակներ	7338	7338	9264	8420	8693	8282
Այլ սոցիալական աջակցություն	1476	1088	583	587	606	807
Վաճառված անշարժ գույք	169	54	9	147	91	97
Վարձակալության տրված սեփականության դիմաց վարձավճարներից,տոկոսավճարներից	0	876	1312	273	282	480
Այլ եկամուտ	627	1007	1277	989	2224	1378
Բնամթերային տեսքով եկամուտ	835	714	753	1414	3431	1773
Միջին	31523	41959	51782	58303	87396	60154
Այլ քաղաքների տնային տնտեսություններ						
Վարձու աշխատանքից	17322	22820	22740	27582	43021	24335
Ինքնագրադավածությունից	1743	2283	3515	4516	7489	3372
Գյուղատնտեսական գործունեությունից	3059	2716	3187	4186	4114	3321
Բարեկամներից տրանսֆերտներ	1908	3994	5178	7411	21260	6222
Սոցիալական տրանսֆերտներ	7058	8104	8648	7990	9901	8116
Կենսաթոշակներ	5390	7010	7475	6955	8939	6863
Այլ սոցիալական աջակցություն	1669	1094	1172	1035	962	1253
Վաճառված անշարժ գույք	5	60	2	0	0	14
Վարձակալության տրված սեփականության դիմաց վարձավճարներից,տոկոսավճարներից	0	0	28	148	79	39
Այլ եկամուտ	710	936	712	1891	1593	1050
Բնամթերային տեսքով եկամուտ	436	694	736	1168	2295	892
Միջին	32241	41607	44746	54892	89752	47361

Եկամտի աղբյուրներ	1	2	3	4	5	Ընդամենը
Գյուղաբնակ տնային տնտեսություններ						
Վարձու աշխատանքից	6602	9152	10917	14305	16236	11296
Ինքնագրավածությունից	341	997	1842	1857	3739	1686
Գյուղատնտեսական գործունեությունից	29512	25540	24744	25919	26504	26271
Բարեկամներից տրանսֆերտներ	989	1599	4003	6736	9731	4392
Սոցիալական տրանսֆերտներ	7608	7406	8104	8098	8757	7961
Կենսաթոշակներ	5837	6309	7250	7261	7957	6904
Այլ սոցիալական աջակցություն	1772	1097	854	837	800	1057
Վաճառված անշարժ գույք	31	0	0	1	0	6
Վարձակալության տրված սեփականության դիմաց վարձավճարներից, տոկոսավճարներից	0	3	9	1	0	3
Այլ եկամուտ	1882	2107	2437	2283	2880	2302
Բնամթերային տեսքով եկամուտ	413	664	864	1016	1819	919
Միջին	47378	47468	52920	60216	69666	54836

Աղբյուրը. *SSԿԱՀ 2011թ.*

Նշում Եկամուտը սահմանվել է, որպես ընդամենը տնօրինվող եկամուտ: Եկամուտը հաշվարկվել է մեկ չափահաս անձին համարժեք:

Հավելված 3

Աղյուսակ A7.1 Տնային տնտեսությունների մեկ առկա անդամի հաշվով միջին ամսական սպառողական ծախսերը 2008,2010-2011թթ.-ին

(դրամ)

	Ընդամենը տնային տնտեսություններ			այդ թվում՝					
				քաղաքային բնակավայր			գյուղական բնակավայր		
	2008	2010	2011	2008	2010	2011	2008	2010	2011
Սպառողական ծախսեր	28878	28646	32585	30568	29886	35041	25754	26126	28059
այդ թվում՝									
• սնունդ	14984	14848	17184	15086	14723	17277	14794	15071	17010
• ոչ պարենային ապրանքների գնում որից՝	4730	4439	5022	5082	4580	5546	4079	4188	4059
հագուստ, կոշիկ, կտոր	1247	1172	1444	1243	1172	1650	1254	1172	1066
կահույք և կուլտուր-կենցաղային ապրանքներ	1122	407	626	1238	385	678	909	447	529
դեղորայք, բուժ. Պարագաներ	536	1144	1114	635	1207	1228	354	1028	902
շինարարական նյութեր	133	150	153	178	198	210	49	64	47
Վառելիք	544	375	418	521	330	404	586	456	445
• ավիոհոլային խմիչքի գնում	227	272	245	218	236	236	243	337	263
• ծխախոտի գնում	1019	1009	1123	1094	1136	1225	882	785	934
• անձնական ծառայությունների վճար	7918	8082	9011	9088	9211	10757	5756	5745	5793
այդ թվում՝ բնակ-կոմունալ ծառայություններ	2635	3011	3567	3052	3409	4046	1865	2296	2685
որից վճարը՝ բնակմակերես	36	41	47	55	62	72	2	3	0
կոմունալ ծառայություն	2599	2970	3520	2997	3347	3974	1863	2293	2685
ներառյալ՝ էլեկտրաէներգիա	1031	1198	1378	1144	1302	1490	821	1011	1171
Գազ	1254	1491	1833	1351	1635	2030	1075	1232	1470
Փայտ	19	66	43	10	10	25	37	167	75
կենցաղային ծառայության վճար	46	65	183	52	83	258	36	34	45
որից հագուստի, կոշիկի վերանորոգում	4	6	66	5	8	91	3	3	22
մշակութային ծառայություններ	3	4	12	5	5	7	0	0	21
ուսման վճար	1221	141	167	1457	186	249	783	60	15
բուժօգնության վճար	1035	1136	686	1029	1142	707	1048	1034	537
բուժարանի վճար, ներառյալ հանգիստը	20	191	53	30	295	81	1	3	3
տրանսպորտային ծառայություններ	967	907	1003	1199	1148	1226	539	473	591
կապի ծառայություններ	1404	1424	1570	1553	1681	1870	1129	961	1017
իրավաբանական ծառայություններ	16	97	92	22	70	123	5	147	35

Աղբյուրը. ՏՏԿԱՀ 2008, 2010-2011թթ

Աղյուսակ A 7.2. Տնային տնտեսությունների մեկ շնչի հաշվով միջին ամսական սպառողական ծախսերն բաշխված ըստ դեցիլային խմբերի 2004-2011 թթ.-ին

(դրամ)

2004թ.	Ընդամենը	Դեցիլային խմբեր ըստ սպառողական ծախսերի									
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
Սպառողական ծախսեր	19251	5740	8535	10436	12289	14154	16288	18950	22638	28763	54713
այդ թվում՝											
սննդամթերք*	10797	4214	6090	7480	8543	9428	10437	11693	13425	15853	20815
ալկոհոլային խմիչք	163	21	38	63	53	85	120	146	211	275	614
ծխախոտ	808	296	399	531	652	732	801	866	1090	1157	1560
ոչ պարենային ապրանքներ	2787	492	872	929	1315	1623	2030	2634	3092	4696	10180
ծառայություններ	4696	717	1136	1433	1726	2286	2900	3611	4820	6782	21544

2005թ.	Ընդամենը	Դեցիլային խմբեր ըստ սպառողական ծախսերի									
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
Սպառողական ծախսեր	21109	6071	9233	11583	13514	15500	17902	20878	24902	31248	60276
այդ թվում՝											
սննդամթերք*	12035	4448	6598	8348	9322	10417	11846	13124	14937	17803	23518
ալկոհոլային խմիչք	179	18	32	42	63	82	112	152	182	350	751
ծխախոտ	835	261	436	519	624	735	863	1022	1217	1160	1513
ոչ պարենային ապրանքներ	3014	506	828	1005	1403	1711	1892	2555	3134	4525	12588
ծառայություններ	5046	838	1339	1669	2102	2555	3189	4025	5432	7410	21906

2006թ.	Ընդամենը	Դեցիլային խմբեր ըստ սպառողական ծախսերի									
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
Սպառողական ծախսեր	23276	7321	10878	13239	15249	17561	20117	23319	27457	34187	63377
այդ թվում՝											
սննդամթերք*	13149	5318	7852	9182	10199	11631	12867	14068	15884	18434	26031
ալկոհոլային խմիչք	210	18	34	62	73	114	131	214	258	356	842
ծխախոտ	953	283	463	564	783	839	1013	1125	1326	1373	1759
ոչ պարենային ապրանքներ	3250	515	917	1284	1501	2184	2327	2934	3652	5337	11837
ծառայություններ	5714	1187	1612	2147	2693	2793	3779	4978	6337	8687	22908

2007թ.	Ընդամենը	Դեցիլային խմբեր ըստ սպառողական ծախսերի									
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
Սպառողական ծախսեր	26297	8065	11841	14424	16876	19554	22533	26077	31446	40137	72006
այդ թվում՝											
աննդամթերք*	14080	5620	8085	9450	10602	12056	13465	15311	17475	19976	28761
ակոնոհոլային խմիչք	236	31	65	77	100	108	146	216	309	441	863
ծխախոտ	975	367	447	697	881	891	993	1109	1295	1384	1685
ոչ պարենային ապրանքներ	4113	578	1091	1223	1586	2094	2881	3465	4638	7338	16232
ծառայություններ	6893	1469	2152	2976	3708	4406	5049	5975	7729	10999	24465

2008թ.	Ընդամենը	Դեցիլային խմբեր ըստ սպառողական ծախսերի									
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
Սպառողական ծախսեր	28878	9132	13434	16316	19398	22536	25824	29585	35254	44165	73124
այդ թվում՝											
աննդամթերք*	14984	6153	8906	10250	11710	12967	14766	16371	18520	20882	29311
ակոնոհոլային խմիչք	227	37	50	64	121	142	138	176	318	370	850
ծխախոտ	1019	408	540	721	796	1054	983	1044	1361	1405	1884
ոչ պարենային ապրանքներ	4730	670	1110	1535	2156	2727	3607	4720	5850	8413	16508
ծառայություններ	7918	1864	2828	3747	4615	5645	6330	7274	9206	13095	24571

2009թ.	Ընդամենը	Դեցիլային խմբեր ըստ սպառողական ծախսերի									
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
Սպառողական ծախսեր	27667	8984	13033	15934	18692	21468	24564	28475	33321	41394	70813
այդ թվում՝											
աննդամթերք*	14145	5715	8220	9730	11139	12504	13525	15586	17145	20347	27541
ակոնոհոլային խմիչք	238	17	42	64	92	119	183	249	296	463	860
ծխախոտ	1035	458	542	744	884	1082	1114	1065	1303	1385	1777
ոչ պարենային ապրանքներ	7955	695	1196	1686	2192	2600	3168	4361	5685	7100	14257
ծառայություններ	4294	2100	3032	3709	4384	5164	6575	7214	8892	12100	26378

2010թ.	Ընդամենը	Դեցիլային խմբեր ըստ սպառողական ծախսերի									
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
Սպառողական ծախսեր	28646	9478	13371	16177	18680	21544	24759	28260	33515	42086	77560
այդ թվում՝											
աննդամթերք*	14844	6124	8495	9962	11338	12753	14197	15611	18382	21942	29672
ալկոհոլային խմիչք	272	29	44	72	115	135	161	199	308	584	1074
ծխախոտ	1009	369	558	694	771	879	1086	1214	1229	1538	1766
ոչ պարենային ապրանքներ	4439	809	1244	1803	2151	2585	3403	4135	5288	7228	15625
ծառայություններ	8082	2147	3030	3645	4305	5191	5913	7101	8307	10793	29422

2011թ.	Ընդամենը	Դեցիլային խմբեր ըստ սպառողական ծախսերի									
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
Սպառողական ծախսեր	32585	10677	15154	18419	21344	24404	27803	32088	37591	47385	90979
այդ թվում՝											
աննդամթերք*	17184	6716	9530	11373	12935	14302	16590	18630	21150	25115	35486
ալկոհոլային խմիչք	245	30	62	67	71	95	149	251	286	500	942
ծխախոտ	1123	476	689	745	965	1036	995	1311	1351	1629	2031
ոչ պարենային ապրանքներ	5022	873	1386	2000	2520	2936	3761	4435	5677	7364	19163
ծառայություններ	9011	2582	3487	4234	4853	6035	6308	7461	9127	12777	33357

Աղբյուրը. ՏՏԿԱՀ 2004-2011թթ

*) ներառյալ սեփական արտադրության աննդամթերքի սպառման արժեքը

Հավելված 4

Աղյուսակ A10.1. Հայաստան. Կենսաթոշակատուների թվաքանակը և միջին կենսաթոշակի չափն ըստ տարիների և կենսաթոշակի տեսակների

Կենսաթոշակի տեսակը	Կենսաթոշակատուների թիվը (մարդ)				Կենսաթոշակի միջին չափը (ՀՀ դրամ)			
	01.01.2009թ	01.01.2010թ	01.01.2011թ	01.01.2012թ	01.01.2009թ	01.01.2010թ	01.01.2011թ	01.01.2012թ
Ապահովագրական	469747	467555	465084	454488	22556	26056	28647	28701
Սոցիալական	48632	50470	50980	51294	8656	10067	13130	13182
Զինծառայության հետ կապված	10425	9176	8018	6794	17063	19587	19263	14779
Ընդամենը կենսաթոշակատուներ ² (ապահովագրական, սոցիալական, զին.)	523839	522835	520257	509312	21251	24520	27107	27062

¹ Աղբյուրը՝ ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության սոցիալական ապահովության պետական ծառայություն :

² 1.2.3 տողերի գումարելին չի համընկնում կենսաթոշակատուների ընդհանուր թվաքանակի հետ, քանի որ գոհված զին. ծառայողների գծով կենսաթոշակ ստացող ընտանիքներում կան կրկնակի կենսաթոշակ ստացող անձինք:

Աղյուսակ A10.2. Հայաստան. Ընտանեկան նպաստ ստանալու հավանականությունը, 2011թ.

Անկախ փոփոխականներ	dF/dx	Ստանդարտ սխալներ
0-5 տարիքային խմբի մասնաբաժին	0.076	(0.006)***
6-14 տարիքային խմբի մասնաբաժին	0.069	(0.006)***
15-18 տարիքային խմբի մասնաբաժին	0.064	(0.006)***
19-25 տարիքային խմբի մասնաբաժին	-0.003	-0.006
26-45 տարիքային խմբի մասնաբաժին	-0.006	-0.005
46-60 տարիքային խմբի մասնաբաժին	f	f
61+ տարիքային խմբի մասնաբաժին	0.006	-0.007
Լո (տնային տնտեսության չափը)	-0.055	(0.010)***
Մեկ չափահասին համարժեք սպառումը	-0.001	-0.01
Գլխավորի տարիքը	0.001	-0.001
(Գլխավորի տարիքը) ²	0	(0.000)*
Կին գլխավոր	0.043	(0.010)***
Տարրական կրթություն (գլխավոր)	f	f
Թերի միջնակարգ (գլխավոր)	-0.003	-0.012
Միջնակարգ (գլխավոր)	-0.014	-0.011
Միջնակարգ մասնագիտական (գլխավոր)	-0.02	(0.011)*
Բարձրագույն (գլխավոր)	-0.04	(0.007)***
Աշխատանքի շուկայում չմասնակցող (գլխավոր)	-0.004	-0.01
Գործազուրկ (գլխավոր)	0.013	-0.03
Ինքնագրաված (գլխավոր)	-0.002	-0.008
Այլ զբաղվածություն (գլխավոր)	0.002	-0.019
Միգրացիայում գտնվող անդամների առկայությունը	0.021	-0.025
Արտասահմանից վերադարձած անդամների առկայությունը	0.051	-0.049
Մեքենայի առկայություն	-0.046	(0.006)***
Ժամանակավոր կացարան	-0.1	(0.042)**
Տնային տնտեսության կողմից օգտագործվող հողատարածք	-0.012	(0.003)***
Սեփական հողի %	-0.032	(0.019)*
Ոռոգվող հողի %	-0.012	-0.009
Վարկի ստավում	0.018	-0.013
Անասնազրկաքանակ	-0.004	-0.007
Երևան	f	f
Արագածքտն	0.209	(0.071)***
Արարատ	0.032	-0.036
Արմավիր	0.003	-0.027
Գեղարքունիք	0.043	-0.038
Լոռի	0.107	(0.054)**
Կոտայք	0.043	-0.039
Շիրակ	0.073	-0.049
Սյունիք	0.064	-0.048
Վայոց Ձոր	0.161	(0.072)**
Տավուշ	0.076	-0.047
LR chi2(38)	681.99	
Prob > chi2	0	
Pseudo R2	0.2488	
Դիտարկումների թիվը	4272	

Աղբյուրը. *SSՀԱՀ 2011թ.*

Նշում. f – համեմատվող կատեգորիա, * ցույց է տալիս 10% նշանակություն;

** ցույց է տալիս 5% նշանակություն;

*** ցույց է տալիս 1% նշանակություն:

Աղյուսակ A10.3.

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԸ
2011 ԹՎԱԿԱՆԻՆ**

2011 թվականին սոցիալական պաշտպանության ոլորտում իրականացվող քաղաքականությունը բխել է ՀՀ Նախագահի նախընտրական, ՀՀ կառավարության գործունեության ռազմավարական ու հեռանկարային ծրագրերից, սոցիալական արդարության ու սոցիալական պաշտպանության հիմնարար սկզբունքներից: Ծարունակվել են հետձգնաժամային իրավիճակի հաղթահարման նպատակային ծրագրերը՝ բնակչության զբաղվածության, աշխատանքի, տարեցների, երեխաների ու կանանց հիմնահարցերի ուղղությամբ, միաժամանակ լուրջ քայլեր են ձեռնարկվել կենսաթոշակային, հաշմանդամության ոլորտների բարեփոխումների և ինտեգրված սոցիալական ծառայությունների ներդրման ուղղությամբ:

2011 թվականի ընթացքում ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության կողմից մշակվել և ՀՀ կառավարության քննարկմանն է ներկայացվել 10 օրենքի նախագիծ, որից ընդունվել է 4-ը, ինչպես նաև ընդունվել է ՀՀ կառավարության 44, ՀՀ վարչապետի 5 որոշում և ՀՀ կառավարության արձանագրային 8 որոշում: Պետական գրանցում է ստացել ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարի 7 նորմատիվ հրաման:

1. Աշխատանքի շուկա և զբաղվածություն

2010 թվականի դեկտեմբերի 22-ին ՀՀ ԱԺ-ի կողմից ընդունվեց «Բնակչության զբաղվածության և գործազրկության դեպքում սոցիալական պաշտպանության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՀ օրենքը, որն ուժի մեջ մտավ 2011 թվականի փետրվարի 5-ից:

2011 թվականի ընթացքում մշակվեցին վերը նշված օրենքի կիրարկումն ապահովող հետևյալ նորմատիվ իրավական ակտերը.

1. ՀՀ կառավարության 2011 թվականի փետրվարի 17-ի «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2006 թվականի մայիսի 11-ի N589-Ն որոշման մեջ փոփոխություններ և լրացում կատարելու մասին» N125-Ն որոշումը.

2. ՀՀ վարչապետի 2011 թվականի մարտի 9-ի «Բնակչության զբաղվածության և գործազրկության դեպքում սոցիալական պաշտպանության մասին» ՀՀ օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի կիրարկումն ապահովող միջոցառումների ցանկը հաստատելու մասին» N 174-Ա որոշումը.

3. ՀՀ կառավարության 2011 թվականի մարտի 3-ի «Գործազրկության նպաստի չափը սահմանելու մասին» N 196-Ն որոշումը.

4. ՀՀ կառավարության 2011 թվականի հունիսի 10-ի «Գործազրկության նպաստի նշանակման կամ վերահաշվարկի համար նոր հիմքեր ի հայտ գալու դեպքում գործազրկության նպաստի նշանակման կամ վերահաշվարկի կարգը հաստատելու և Հայաստանի Հանրապետության կառավարության մի շարք որոշումներում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» N 818-Ն որոշումը.

5. ՀՀ կառավարության 2011 թվականի սեպտեմբերի 29-ի «Զբաղվածության կարգավորման 2012 թվականի պետական ծրագրին և միջոցառումների ցանկին հավանություն տալու մասին» N 38 արձանագրային որոշումը.

6. ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարի 2011 թվականի հունիսի 1-ի «Աշխատանքի տոնավաճառի կազմակերպման, գործատուի մոտ մասնագիտություն ունեցող, սակայն աշխատանքային փորձ չունեցող գործազուրկների և աշխատանք փնտրող չբաղված հաշմանդամների աշխատանքային պրակտիկայի կազմակերպման, գործատուի մոտ աշխատանք փնտրող չբաղված հաշմանդամների համար աշխատատեղերի հարմարեցման կարգերը հաստատելու մասին» N 48-Ն հրամանը:

Բնակչության զբաղվածության պետական կարգավորումն իրականացվում է ինչպես զբաղվածության ամենամյա պետական ծրագրերին, այնպես էլ միջազգային և այլ կազմակերպությունների հետ համատեղ մշակված ծրագրերին և միջոցառումներին համապատասխան:

Բնակչության զբաղվածության կարգավորման 2011 թվականի պետական ծրագրի շրջանակում իրականացվել է.

- 1) գործազրկության նպաստի վճարում,
- 2) գործազուրկների մասնագիտական ուսուցում,
- 3) աշխատանք փնտրող չբաղված հաշմանդամների մասնագիտական ուսուցում, աշխատանքային ունակությունների վերականգնում,
- 4) գյուղատնտեսական նշանակության հողի սեփականատեր հանդիսացող աշխատանք փնտրող անձանց մասնագիտական ուսուցում,
- 5) երկարամյա ծառայության, արտոնյալ պայմաններով և մասնակի կենսաթոշակ ստացող աշխատանք փնտրող չբաղված անձանց վերամասնագիտացում,

6) այլ վայր աշխատանքի գործուղման կապակցությամբ գործազուրկների և աշխատանք փնտրող չգրադված հաշմանդամների նյութական ծախսերի հատուցում,

7) ձեռնարկատիրական գործունեությամբ զբաղվելու նպատակով պետական գրանցման համար գործազուրկներին և աշխատանք փնտրող չգրադված հաշմանդամներին տրամադրվող ֆինանսական աջակցություն,

8) աշխատաշուկայում անմրցունակ անձանց աշխատանքի ընդունելիս աշխատավարձի մասնակի փոխհատուցում՝ գործատուին,

9) վարձատրվող հասարակական աշխատանքների կազմակերպում,

10) աշխատանքի տոնավաճառի կազմակերպում,

11) մասնագիտություն ունեցող, սակայն աշխատանքային փորձ չունեցող գործազուրկների և աշխատանք փնտրող չգրադված հաշմանդամների աշխատանքային պրակտիկայի կազմակերպում՝ գործատուի մոտ,

12) աշխատանք փնտրող չգրադված հաշմանդամների համար աշխատատեղերի հարմարեցում՝ գործատուի մոտ,

13) աշխատաշուկայի հետազոտման և կանխատեսման աշխատանքների կազմակերպում,

14) թաղման նպաստի վճարում:

Բնակչության զբաղվածության կարգավորման 2011 թվականի պետական ծրագրով նախատեսված միջոցառումների իրականացման արդյունքում արձանագրվել է հետևյալը.

2011 թվականի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ զբաղվածության մարզային և տարածքային կենտրոնների կողմից խորհրդատվություն է ստացել շուրջ 216000 անձ, նրանցից մասնագիտական կողմնորոշում է ստացել շուրջ 12000 աշխատանք փնտրող: Տարեվերջի դրությամբ հաշվառված աշխատանք փնտրողների թվաքանակը կազմել է 81733 , որից 69440-ը՝ ստացել է գործազուրկի կարգավիճակ:

Բնակչության զբաղվածության պետական ծրագրերում ընդգրկվել է 21846 աշխատանք փնտրող անձ (320-ը ընդգրկվել են միջազգային կազմակերպությունների միջոցով իրականացված ծրագրերում): Այն կազմում է աշխատանք փնտրողների 26.7%-ը, իսկ ակտիվ ծրագրերում ընդգրկվել է 3979 աշխատանք փնտրող անձ:

Տարեկգրից աշխատանքի է տեղավորվել 10786 աշխատանք փնտրող, որից 9378-ը՝ գործազուրկ են: Աշխատանքի տեղավորվածների թվաքանակում ամենամեծ տեսակարար կշիռը կազմում են արդյունաբերության ոլորտում տեղավորվածները՝ 19.3%, առևտրի, ավտոմեքենաների, կենցաղային արտադրատեսակների ու անձնական օգտագործման իրերի նորոգման ոլորտներում տեղավորվածները՝ 17.0%, շինարարության ոլորտում տեղավորվածները՝ 13.5%, կոմունալ սոցիալական և անհատական ծառայությունների մատուցման ոլորտում տեղավորվածները՝ 11.1%:

Տարվա ընթացքում գործազրկության նպաստ է նշանակվել 21730 գործազուրկի, որոնցից 13599-ը՝ կանայք են, 2247-ը՝ գյուղաբնակներ: Ըստ հաշվարկների 2011 թվականին գործազրկության նպաստի միջին չափը կազմել է 18375 դրամ, իսկ գործազրկության նպաստի միջին տևողությունը՝ 10 ամիս:

«Մասնագիտական ուսուցում» ծրագրում ընդգրկվել է 1804 անձ (1365 գործազուրկ, 118 հաշմանդամություն ունեցող, 314 գյուղատնտեսական նշանակության հողի սեփականատեր հանդիսացող աշխատանք փնտրող, 7 երկարամյա ծառայության և արտոնյալ պայմաններով կենսաթոշակ ստացող չգրադված):

«Ձեռնարկատիրական գործունեությամբ զբաղվելու նպատակով պետական գրանցման համար գործազուրկներին և աշխատանք փնտրող չգրադված հաշմանդամներին տրամադրվող ֆինանսական աջակցություն» ծրագրով ֆինանսական աջակցություն է ցուցաբերվել հիմնականում անհատ ձեռնարկատեր գրանցվելու համար: Ծրագրում ընդգրկվել է 148 անձ, որից 4-ը՝ հաշմանդամ:

«Աշխատաշուկայում անմրցունակ անձանց աշխատանքի ընդունելիս աշխատավարձի մասնակի փոխհատուցում գործատուին» ծրագրում ընդգրկվել է 225 անձ, որից 117-ը՝ հաշմանդամ:

«Աշխատանք փնտրող չգրադված հաշմանդամների համար աշխատատեղերի հարմարեցումը գործատուի մոտ» ծրագրով հարմարեցվել է 11 աշխատատեղ:

«Այլ վայր աշխատանքի գործուղման կապակցությամբ գործազուրկների և աշխատանք փնտրող չգրադված հաշմանդամների նյութական ծախսերի հատուցման» ծրագրով այլ վայր աշխատանքի է գործուղվել 32 անձ:

«Մասնագիտություն ունեցող, սակայն աշխատանքային փորձ չունեցող գործազուրկների և աշխատանք փնտրող չգրադված հաշմանդամների աշխատանքային պրակտիկայի կազմակերպումը գործատուի մոտ» ծրագրով աշխատանքային պրակտիկա է անցել 227 գործազուրկ:

«Թափուր աշխատատեղերի տոնավաճառի կազմակերպում» ծրագրով իրականացվել է թվով 6 տոնավաճառ՝ Վանաձոր, Գյումրի, Մևան, Աշտարակ, Երևան, Հրազդան քաղաքներում, որոնց մասնակցել է 267 գործատու, շուրջ 14670 աշխատանք փնտրող, գործատուների կողմից ներկայացվել է 1318 թափուր և 1286 կանխատեսվող աշխատատեղ:

«Վարձատրվող հասարակական աշխատանքների կազմակերպում» ծրագրում ընդգրկվել է 102 համայնք (17-ը՝ քաղաքային, 85-ը՝ գյուղական), իրականացվել է 105 ծրագիր՝ 45217 մարդ/օր ծավալով: 2011 թվականի

առաջին 4 ամիսների ընթացքում սույն ծրագրում ընդգրկվել է 1197 անձ: 2011 թվականի մայիսի 1-ից ծրագրի իրականացումը դադարեցվել է:

2. Կենսաթոշակային ապահովություն

Կենսաթոշակային ապահովության բնագավառը կանոնակարգելու նպատակով մշակվել և 2011 թվականին ուժի մեջ են մտել մի շարք իրավական ակտեր, այդ թվում՝

1) «Պետական կենսաթոշակների մասին» ՀՕ-243-Ն ՀՀ օրենքը, որն ընդունվել է 2010 թվականի դեկտեմբերի 22-ին և ուժի մեջ է մտել 2011 թվականի հունվարի 1-ին: Օրենքը պաշտոնապես հրապարակվել է N ՀՀՊՏ2010.12.30/69(803).1 ՀՀ պաշտոնական տեղեկագրում:

2) «Կուտակային կենսաթոշակների մասին» ՀՕ-244-Ն ՀՀ օրենքը, որն ընդունվել է 2010 թվականի դեկտեմբերի 22-ին և ուժի մեջ է մտել 2011 թվականի հունվարի 9-ին: Օրենքը պաշտոնապես հրապարակվել է N ՀՀՊՏ2010.12.30/69(803).1 ՀՀ պաշտոնական տեղեկագրում:

3) ՀՀ կառավարության 2011 թվականի մայիսի 5-ի «Պետական կենսաթոշակների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի կիրարկումն ապահովելու մասին» N 665-Ն որոշումը, որն ուժի մեջ է մտել 2011 թվականի հունիսի 9-ին: Որոշումը պաշտոնապես հրապարակվել է N ՀՀՊՏ 2011.06.08/34(837) ՀՀ պաշտոնական տեղեկագրում:

4) ՀՀ կառավարության 2011 թվականի մայիսի 5-ի «Զինծառայողներին և նրանց ընտանիքների անդամներին տրվող ամենամսյա դրամական օգնության չափերը՝ ըստ դրամական օգնություն ստանալու իրավունք ունեցող անձանց կատեգորիաների, դրամական օգնությունը նշանակելու և վճարելու կարգը սահմանելու մասին» N 668-Ն որոշումը, որն ուժի մեջ է մտել 2011 թվականի հունիսի 9-ին: Որոշումը պաշտոնապես հրապարակվել է N ՀՀՊՏ 2011.06.08/34(837) ՀՀ պաշտոնական տեղեկագրում:

5) ՀՀ կառավարության 2011 թվականի մայիսի 5-ի «Արևմտյան Հայաստանում և Օսմանյան Թուրքիայի այլ վայրերում մինչև 1915 թվականը (ներառյալ) ծնված և Հայոց ցեղասպանությունը վերապրած հայերին ամենամսյա դրամական օգնություն տալու և Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2004 թվականի դեկտեմբերի 23-ի N 1820-Ն որոշումն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին» N 687-Ն որոշումը, որն ուժի մեջ է մտել 2011 թվականի հունիսի 9-ին: Որոշումը պաշտոնապես հրապարակվել է N ՀՀՊՏ 2011.06.08/34(837) ՀՀ պաշտոնական տեղեկագրում:

6) ՀՀ կառավարության 2011 թվականի մայիսի 5-ի «Կենսաթոշակ վճարելու կարգը հաստատելու մասին» N 670-Ն որոշումը, որն ուժի մեջ է մտել 2011 թվականի հունիսի 9-ին: Որոշումը պաշտոնապես հրապարակվել է N ՀՀՊՏ 2011.06.08/34(837) ՀՀ պաշտոնական տեղեկագրում:

7) ՀՀ կառավարության 2011 թվականի փետրվարի 5-ի «Դատավորի կենսաթոշակի նկատմամբ սահմանվող ամենամսյա հավելավճարը հաշվարկելու (վերահաշվարկելու), նշանակելու և վճարելու, ինչպես նաև կենսաթոշակի նկատմամբ սահմանվող ամենամսյա հավելավճարը նշանակելիս միջին աշխատավարձը և ստաժը հաշվարկելու կարգը սահմանելու և Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2004 թվականի հոկտեմբերի 29-ի N 1574-Ն որոշումն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին» N 166-Ն որոշումը, ուժի մեջ է մտել 2011 թվականի մարտի 14-ին: Որոշումը պաշտոնապես հրապարակվել է N ՀՀՊՏ 2011.03.04/14(817) ՀՀ պաշտոնական տեղեկագրում:

8) ՀՀ կառավարության 2011 թվականի հունիսի 10-ի «Պաշտոնատար անձանց կողմից իրենց պաշտոնական պարտականությունները կատարելիս կամ դրանք կատարելու առնչությամբ հաշմանդամ ճանաչվելու և աշխատանքային գործունեությամբ զբաղվելու կարողության 3-րդ աստիճանի սահմանափակում ունենալու կամ զոհվելու դեպքում կենսաթոշակ նշանակելու (վերահաշվարկելու), վճարելու և միանվագ դրամական օգնություն տալու կարգն ու անհրաժեշտ փաստաթղթերի ցանկը սահմանելու և Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2005 թվականի մարտի 24-ի N 341-Ն որոշումն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին» N 854-Ն որոշումը, ուժի մեջ է մտել 2011 թվականի հուլիսի 7-ին: Որոշումը պաշտոնապես հրապարակվել է N ՀՀՊՏ 2011.07.06/41(844) ՀՀ պաշտոնական տեղեկագրում:

9) ՀՀ կառավարության 2010 թվականի դեկտեմբերի 30-ի «Հիմնական կենսաթոշակի չափը, աշխատանքային ստաժի մեկ տարվա արժեքը և թաղման նպաստի չափը սահմանելու մասին» N 1734-Ն որոշումը, ուժի մեջ է մտել 2011 թվականի հունվարի 1-ին: Որոշումը պաշտոնապես հրապարակվել է N ՀՀՊՏ 2011.01.19/3(806) ՀՀ պաշտոնական տեղեկագրում:

10) ՀՀ կառավարության 2010 թվականի դեկտեմբերի 30-ի «Պետական կենսաթոշակների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով կենսաթոշակները նշանակելուն (վերահաշվարկելուն) և վճարելուն, ինչպես նաև «Զինծառայողներին և նրանց ընտանիքների անդամներին սոցիալական ապահովության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով ամենամսյա դրամական օգնություն նշանակելուն և վճարելուն առնչվող հարաբերությունները կարգավորելու մասին» N 1735-Ն որոշումը, ուժի մեջ է մտել 2011 թվականի հունվարի 1-ին: Որոշումը պաշտոնապես հրապարակվել է N ՀՀՊՏ 2011.01.19/3(806) ՀՀ պաշտոնական տեղեկագրում:

11) ՀՀ կառավարության 2011 թվականի փետրվարի 16-ի «Պետական կենսաթոշակների մասին», «Կուտակային կենսաթոշակների մասին», «Ներդրումային ֆոնդերի մասին», «Շահույթահարկի մասին»

Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին», «Եկամտային հարկի և պարտադիր կուտակային վճարի անձնավորված հաշվառման մասին», «Սոցիալական ապահովության քարտերի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություններ կատարելու մասին», «Դատախազության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություն կատարելու մասին», «Հայաստանի Հանրապետության նախագահի, ազգային ժողովի պատգամավորների, վարչապետի, կառավարության անդամների, սահմանադրական դատարանի անդամների, ազգային ժողովի վերահսկիչ պալատի նախագահի և դատավորների կողմից իրենց պաշտոնական պարտականությունները կատարելիս կամ դրանք կատարելու առնչությամբ զոհվելու կամ աշխատունակությունը լրիվ կորցնելու դեպքում նրանց ընտանիքների անդամների սոցիալական պաշտպանության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություններ և լրացում կատարելու մասին», «Զինծառայողներին և նրանց ընտանիքների անդամների սոցիալական ապահովության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություններ և լրացում կատարելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքների կիրարկումն ապահովող միջոցառումների ցանկերը հաստատելու մասին» N 113-Ս որոշումը, ուժի մեջ է մտել 2011 թվականի փետրվարի 17-ին:

ՀՀ կառավարության 2010 թվականի մարտի 25-ի «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2003 թվականի հունիսի 13-ի N 707-Ն որոշման մեջ փոփոխություն կատարելու մասին» N 275-Ն որոշման համաձայն, 2010 թվականի նոյեմբերի 1-ից հիմնական կենսաթոշակի չափը սահմանվել է 10500 դրամ՝ նախկին 8000 դրամի փոխարեն: 2011 թվականի ընթացքում հիմնական կենսաթոշակի և աշխատանքային ստաժի մեկ տարվա համար տրվող հավելման նոր չափեր ՀՀ կառավարության կողմից չեն սահմանվել:

2011 թվականի ընթացքում համակարգում հաշվառված կենսաթոշակատուների թվաքանակը կազմել է 509312 անձ, իսկ միջին կենսաթոշակի չափը՝ 27067 դրամ:

Կենսաթոշակատուների թվի նվազումը պայմանավորված է բնակչության (այդ թվում կենսաթոշակատուների) արտագաղթով, իսկ կենսաթոշակի միջին չափի նվազումը (հիմնական կենսաթոշակի ավելացման պարագայում) պայմանավորված է աշխատանքային ստաժի չափով, ավելացել է սոցիալական կենսաթոշակ ստացողների (այդ թվում հաշմանդամ երեխաների) թիվը, հաշմանդամ կենսաթոշակատուների թիվը, որոնց աշխատանքային ստաժի չափը հիմնականում ցածր է:

Կենսաթոշակային ապահովության բնագավառում իրականացվող բարեփոխումներ

2011 թվականին կենսաթոշակային ապահովության բնագավառի հիմնական առաջնահերթությունը եղել է կենսաթոշակային բարեփոխումների իրականացումը:

Մասնավորապես՝ ՀՀ ֆինանսների, ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարությունների, ՀՀ կենտրոնական բանկի և ՀՀ ԿԱ պետական եկամուտների կոմիտեի հետ համատեղ կատարվել են բազմաստիճան կենսաթոշակային համակարգի գործունեությունն ապահովող միջոցառումների իրականացումն ապահովելու աշխատանքներ:

Ի կատարումն ՀՀ կառավարության գործունեության 2011 թվականի միջոցառումների ծրագրի, ՀՀ կառավարության 2008 թվականի նոյեմբերի 13-ի N 1487-Ն որոշման և ՀՀ վարչապետի 2011 թվականի փետրվարի 16-ի N 113-Ս որոշման՝ մշակվել և ՀՀ կառավարության հավանությանն են արժանացել պետական կենսաթոշակային համակարգի գործունեությունը կարգավորող ենթաօրենսդրական իրավական ակտերը, ինչպես նաև մշակվել և ընդունվել են կամավոր կենսաթոշակային ապահովագրության գործունեությունն ապահովող համապատասխան կարգերն ու գերատեսչական իրավական ակտերը:

Աշխատանքներ են տարվել նաև կենսաթոշակային հաշիվների վարում ապահովող համակարգի մշակման ուղղությամբ:

Շահառուներին մատուցվող ծառայությունների որակը բարձրացնելու նպատակով գործարկվել է կենսաթոշակների վճարման անկանխիկ համակարգը: Այսօր կենսաթոշակը անկանխիկ եղանակով (բանկի միջոցով) ստանում է ավելի քան 100000 կենսաթոշակառու:

Կատարվել են նաև կենսաթոշակային համակարգի տեղեկատվական ենթակառուցվածքը զարգացնելու աշխատանքներ:

Մասնավորապես՝

մեկ միասնական համակարգային ցանցում ընդգրկվել են կենսաթոշակ նշանակող և ՔԿԱԳ տարածքային մարմինները,

մշակվել և հաստատվել են այլ տեղեկատվական համակարգերում առկա տեղեկատվությունը ինքնաշխատ եղանակով ստանալն ապահովող՝ ՀՀ կառավարության որոշումներ,

ներդրվել է բնակչության պետական ռեգիստրից անձնագրային և բնակչության վայրի մասին տվյալներն ինքնաշխատ եղանակով ստանալն ու կիրառելն ապահովող համակարգային ծրագիր,

մշակվել և ներդրվել է ՔԿԱԳ մարմիններից քաղաքացիների մահվան վերաբերյալ տեղեկատվությունն ինքնաշխատ եղանակով ստանալն ապահովող համակարգային ծրագիր,

ձևավորվել է կենսաթոշակային համակարգի կենտրոնացված տեղեկատվական շտեմարան, որի փորձնական շահագործումը և հիմնական ներդրումը նախատեսվում է 2012 թվականին:

Վերը նշված միջոցառումներն էապես նվազեցրել են կոռուպցիոն ռիսկերը, միտումնավոր և պատահական սխալների հնարավորությունը, և լուծումներ են տրվել տարվա ընթացքում արձանագրված խնդիրներին:

2011 թվականին մշակվել և ընդունվել է նաև «Ժամանակավոր անաշխատունակության նպաստների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՀ օրենքը, որով լուծումներ են տրվել ժամանակավոր անաշխատունակության նպաստների նշանակման և վճարման կապակցությամբ առկա խնդիրներին, ինչպես նաև ընդունվել է «Ժամանակավոր անաշխատունակության նպաստների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի կիրարկումն ապահովելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշումը:

3. Սոցիալական աջակցություն

Պետական նպաստների (դրամական օգնության) բնագավառ. Պետական նպաստները նշանակվում և վճարվում են «Պետական նպաստների մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված դրույթներին համապատասխան՝ որպես «Սոցիալական աջակցության մասին» ՀՀ օրենքի 10-րդ հոդվածով նախատեսված դրամական օգնության առանձին ձև:

Պետական նպաստների նշանակման և վճարման կարգերն ու առանձնահատկությունները, ինչպես նաև չափը սահմանում է Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը:

Պետական նպաստների՝ ընտանեկան նպաստ, երեխայի խնամքի նպաստ, երեխայի ծննդյան միանվագ նպաստ, գոհված՝ Հայաստանի ազգային հերոսի, ինչպես նաև Մարտական խաչ շքանշանով պարևարված անձի ընտանիքի նպաստի նշանակման և վճարման գործընթացն իրականացնում են սոցիալական ծառայություններ տրամադրող տարածքային մարմինները (այսուհետ՝ ՄՕՏՍ), որոնք պետական մարմնի կամ տեղական ինքնակառավարման մարմնի առանձնացված ստորաբաժանում են (այսուհետ՝ տարածքային մարմին):

Պետական նպաստների համակարգը՝ որպես ծայրահեղ աղքատության հաղթահարման գործիք, կարիք ունի վերափոխման՝ ընդհանուր աղքատության կրճատման խնդիրների լուծման և կայուն ընտանիքների ձևավորմանն օժանդակելու համար: Սոցիալական քաղաքականությունն ուղղվելու է սահմանամերձ և բարձր լեռնային բնակավայրերից բնակչության արտագաղթի կանխմանը, այդ բնակավայրերի բնակչության սոցիալական ակտիվության բարձրացմանը, որը կհանգեցնի սոցիալական անտարբերության նվազմանը:

Ընտանեկան նպաստ և միանվագ դրամական օգնություն

Ընտանեկան նպաստի ծրագրի հասցեականության մեծացման հարցը մշտապես դիտարկվել է որպես սոցիալական աջակցության ոլորտի մարտահրավեր և դրան հասնելու նպատակով իրականացվող միջոցառումները հիմնականում իրականացվել են 4 ուղղությամբ՝ ընտանիքների անապահովության գնահատման կարգի փոփոխություն, որը հիմնվում է տնային տնտեսությունների կենսամակարդակի ամբողջական հետազոտության տվյալների վրա, վարչարարության բարելավում և տարածքային մարմինների աշխատողների վերապատրաստում և բնակչության իրազեկում:

Ընտանեկան նպաստի համակարգում իրականացված բարեփոխումներն իրականացվել են ԱՀՌԾ և ԿԶԾ սահմանած ռազմավարական ուղղություններին, ՀՀ ԱՎԾ ամենամյա տնային տնտեսությունների կենսամակարդակի ամբողջացված հետազոտությունների տվյալներին համապատասխան՝ փոփոխելով ընտանիքների անապահովության գնահատման կարգը:

Ընտանեկան նպաստի իրավունքը որոշվում է ընտանիքի անապահովության միավորով, որը որոշվում է ՀՀ կառավարության 2005 թվականի դեկտեմբերի 29-ի N 2317-Ն որոշմամբ հաստատված ընտանիքի անապահովության գնահատման կարգով: Համաձայն այդ կարգի ընտանիքի (տնային տնտեսության) անապահովության աստիճանը գնահատելու նպատակով հաշվի են առնվում աղքատությունը բնութագրող անուղղակի ցուցանիշներ՝ ընտանիքի յուրաքանչյուր անդամի սոցիալական խումբը, ընտանիքում անաշխատունակ անդամների թիվը, բնակավայրը, ընտանիքի բնակարանային պայմանները, ընտանիքի միջին ամսական եկամուտը և այլն:

Վերոհիշյալ յուրաքանչյուր ցուցանիշ ունի իր թվային արժեքը, որոնց արտադրյալով որոշվում է ընտանիքի անապահովության միավորը: Որքան մեծ է այդ միավորն այնքան անապահով է համարվում այդ ընտանիքը: Ընտանիքի միջին ամսական ամբողջական եկամտի կազմի մեջ մտնում են ընտանիքի անդամների աշխատանքի վարձատրությանն ուղղված հաշվարկված, վճարման ենթակա միջոցները և դրանց հավասարեցված եկամուտները, կենսաթոշակը, գործազրկության նպաստը, ինչպես նաև անասնապահությունից և հողօգտագործումից ստացվող եկամուտը: 2011 թվականի համար ընտանեկան նպաստի իրավունքի ճանաչման սահմանային միավորը սահմանվել է «30.00» միավոր:

ՀՀ կառավարության 2010 թվականի դեկտեմբերի 23-ի N 1763-Ն որոշմամբ 2011 թվականի հունվարի 1-ից ընտանեկան նպաստի համակարգում ներդրվեց առցանց եղանակով անհրաժեշտ տվյալներ ստանալու մեխանիզմը՝ ընտանիքի կազմը որոշվում է ՀՀ բնակչության պետական ռեգիստրից էլեկտրոնային առցանց հարցման միջոցով ստացված տվյալների հիման վրա: Միաժամանակ, ՀՀ արդարադատության նախարարությունն քաղաքացիական կացության ակտերի գրանցման գործակալությունից ևս, անհրաժեշտ բոլոր տվյալները ստացվում են առցանց եղանակով: Նշված միջոցառումների արդյունքում հնարավորինս կրճատվում են քաղաքացիների կողմից ներկայացվող տեղեկանքների թիվը:

Նույն որոշմամբ ամբողջությամբ վերանայվել է անասնապահությունից և հողօգտագործումից ստացվող եկամուտի հաշվարկման կարգը:

Եթե ընտանիքը տնօրինում է մեկ անասնատեսակ, որի քանակը չի գերազանցում ՀՀ կառավարության սահմանած՝ ըստ յուրաքանչյուր տեսակի համար որոշակի թվով գլխաքանակից, ապա անասնապահությունից ստացվող եկամուտը ընտանիքի միջին ամսական ամբողջական եկամտի մեջ չի հաշվարկվում:

Եթե ընտանիքը տնօրինում է մեկից ավելի անասնատեսակ կամ սահմանված անասնազվաքանակից ավելի, ապա անասնապահությունից ընտանիքի ստացվող եկամուտը հաշվարկվում է տարեկան 150000 դրամ եկամուտը գերազանցող գումարի մասով, որը հաշվարկվում է ՀՀ կառավարության կողմից յուրաքանչյուր անասնատեսակի համար սահմանած տարեկան եկամուտից:

Միաժամանակ, անասնապահությունից և հողօգտագործումից ստացվող եկամուտ չի հաշվարկվում Հայաստանի Հանրապետության սահմանամերձ մի շարք՝ Տավուշի մարզի Չինարի, Այգեձոր, Այգեպար, Պառավաքար, Ներքին Կարմիր աղբյուր, Մոսեսգեղ, Կայան, Վազաշեն, Այգեհովիտ, Ազատամուտ, Սարիգյուղ, Բերքաբեր, Օաղկավան, Կիրանց, Բերդավան, Դովեղ, Բարեկամավան, Կոթի, Ոսկեվան, Ոսկեպար, Բաղանիս, Հայաստանի Հանրապետության Վայոց ձորի մարզի Բարձրունի, Խնձորուտ, Խաչիկ, Նոր Ազնաբերդ և Հայաստանի Հանրապետության Արարատի մարզի Երասխա, Հայաստանի Հանրապետության Գեղարքունիքի մարզի Վահան, Զիլ, Թթուջուր և Արտանիշ բնակավայրերում բնակվող ընտանիքների համար:

2011 թվականին ընտանեկան նպաստի ծրագրում կատարված կարևորագույն փոփոխություններից է նաև հանրապետությունում կենսաթոշակային համակարգի բարեփոխումների շրջանակում առանձին խմբի անձանց տրամադրվող դրամական օգնությունների միասնական համակարգի ստեղծմամբ՝ ընտանեկան նպաստի ծրագրից ՀՀ պաշտպանության ժամանակ գոհված (մահացած) անձանց ընտանիքներին, անկախ այդ ընտանիքների անապահովության մակարդակից, ընտանեկան նպաստի իրավունքի անվերապահ ճանաչելու դրույթի հանելը: Եթե ՀՀ պաշտպանության ժամանակ գոհված (մահացած) անձանց ընտանիքները պահպանում են իրենց ընտանեկան նպաստի իկրավունքը, ապա այդ ընտանիքները, բնականաբար, շարունակում են ստանալ ընտանեկան նպաստը: Սակայն հարկ է նշել, որ նման ընտանիքների թիվն անհամեմատ փոքր է, մինչ այդ դրույթը գործելը՝ այդ հիմքով ընտանեկան նպաստ ստացող ընտանիքների թվից: Այս միջոցառումը ևս ուղղված է ընտանեկան նպաստի հասցեականության մեծացմանը:

Ընտանեկան նպաստի ծրագրում արված փոփոխություններն իրենց արտահայտությունն են գտել ընտանիքների անապահովության գնահատման համակարգում հաշվառված և ընտանեկան նպաստի իրավունք ձեռք բերած ընտանիքների, նաև նպաստի իրավունք ձեռք բերած ընտանիքների թվում երեխա ունեցող ընտանիքների թվի հարաբերակցություններում: Այսպես, ստորև ներկայացվում է փոփոխությունների դինամիկան.

Աղյուսակ 1. Ընտանեկան նպաստը Հայաստանի Հանրապետությունում 2007-2011 թթ.

	2007թ.	2008թ.	2009թ.	2010թ.	2011թ.
Հաշվառված ընտանիքներ (% ՀՀ ընտանիքների թվից)	22.14	21.54	19.16	17.11	14.91
Նպաստառու ընտանիքներ (% հաշվառված ընտանիքների թվից)	72.29	73.25	73.4	78.77	78.94
Նպաստառու ընտանիքներ (% ՀՀ ընտանիքների թվից)	16.24	15.77	14.0	13.50	11.77
Երեխա ունեցող ընտանիքներ (% նպաստառու ընտանիքներից)	75.90	76.34	81.19	78.28	78.07
ՀՀ պետական բյուջեով նախատեսված միջոցներ (մլրդ դրամ)	26.407	29.388	32.324	31.022	35.497
Նպաստառու ընտանիքների թիվ	124689	121160	107493	105005	91575
Նպաստի միջին չափ (դրամ)	17500	21100	23560	26850	26850

Ինչպես և նախորդ տարիներին, 2011 թվականին նույնպես նվազել է համակարգում հաշվառված, այդ թվում՝ նպաստառու ընտանիքների թիվը: Սակայն հարցը 2008-2010 թթ. աղքատության մակարդակի բարձրացման համատեքստում դիտարկելու դեպքում, նպաստառու ընտանիքների թվի նվազումը գնահատվում է որպես խնդրահարույց:

2011 թվականին պահպանվել է նպաստառու ընտանիքների կազմում երեխա ունեցող ընտանիքների բարձր տեսակարար կշիռը, ինչը համահունչ է պետության որդեգրած քաղաքականությանը՝ սոցիալական աջակցություն տրամադրելիս երեխաների առաջնահերթության սկզբունքին:

Սակայն հակ է նշել, որ 2010-2011թթ. երեխա ունեցող ընտանիքների տեսակարար կշիռը նպաստառու ընտանիքների մեջ նախորդ տարվա համեմատությամբ համապատասխանաբար՝ 0.83 և 0.2 տոկոսային կետով նվազել է: Այս հանգամանքը կարելի է բացատրել ծրագրի հասցեականության մեծացմանն ուղղված միջոցառումներով, մասնավորապես ծրագրում ընդգրկված՝ աշխատելու հանգամանքը կամ աշխատավարձի իրական չափը թաքցնող անձանց հայտնաբերմամբ:

Քանի որ աշխատելու հանգամանքը կամ աշխատավարձի իրական չափը թաքցնող անձինք հիմնականում երիտասարդներ են, ուստի և այդ պատճառով նպաստառության ոչ ենթակա ճանաչված ընտանիքների շարքում երեխա ունեցող ընտանիքներն ավելի մեծ տոկոս են կազմել:

2011 թվականին շարունակվել է ընտանեկան նպաստի համար նախատեսված ֆինանսական միջոցների ուղղումն առավել աղքատ ընտանիքներին, առավելապես երեխա ունեցող ընտանիքներին, մասնավորապես բազմազավակ ընտանիքներին, հաշվի առնելով նաև ընտանիքի բնակության վայրը՝ բարձր լեռնային կամ սահմանամերձ բնակավայրեր:

Ընտանեկան նպաստի չափը որոշվում է նպաստի բազային մասին ավելացնելով ընտանիքի մինչև 18 տարեկան յուրաքանչյուր անդամի (երեխայի) համար տրվող հավելումը, որի չափը տարբերակվում է էլնելով տվյալ ընտանիքի անապահովության միավորից, ընտանիքի բնակության վայրից, ինչպես նաև ընտանիքում երեխաների թվից:

2011 թվականին ընտանեկան նպաստի բազային մասի, երեխաներին տրվող հավելումների, ինչպես նաև միանվագ դրամական օգնության չափերը, պահպանվել են նույնը՝ ինչ 2010 թվականի համար:

Ըստ անապահովության միավորի՝ հավելման չափերը տարբերակվում են երեք մակարդակով՝ առաջինը՝ 30.01-35.00 անապահովության միավորների տիրույթ, երկրորդ մակարդակը՝ 35.01-39.00, և երրորդը՝ 39.01 և ավելի: Այս տիրույթներում հավելման չափերը միմյանցից տարբերվում են 500 դրամով՝ որքան բարձր է անապահովության միավորը, այնքան բարձր է հավելման չափը:

Անապահովության միավորների յուրաքանչյուր տիրույթում հավելման չափը նույնպես տարբերակվում է, սահմանամերձ, ինչպես նաև բարձր լեռնային բնակավայրերում բնակվող ընտանիքի երեխայի համար տրվող հավելումը 500 դրամով ավելի է տվյալ տիրույթի համար սահմանված հավելման չափից, իսկ եթե ընտանիքում երեխաների թիվը 4 և ավելի է, ապա նրանցից յուրաքանչյուրի համար տրվող հավելման չափը բարձր է ևս 1000 դրամով:

Այսպիսով 2010 թվականի առաջին 4 ամիսների համար բազային նպաստի չափը սահմանվել է 10000 դրամ, իսկ մայիս ամսից այն հավասարեցվել է 13500 դրամի: 2010 թվականի ամբողջ ընթացքում հավելման սահմանված չափերը տատանվել են 5500 դրամից մինչև 8000 դրամ: Ընտանիքի կազմում երեխա չունեցող ընտանիքի նպաստի չափը կազմում է 13500 դրամ (2010 թվականի առաջին 4 ամիսներին՝ 10000 դրամ), իսկ երեխա ունեցող ընտանիքի նպաստի չափը պայմանավորվում է ընտանիքի անապահովության միավորով, երեխաների թվով և բնակության վայրով:

2011 թվականի ընթացքում ընտանեկան նպաստի միջին ամսական չափը կազմել է 26850 դրամ (2010 թվականի առաջին 4 ամիսներին 26850 դրամ):

«Պետական նպաստների մասին» ՀՀ օրենքով ընտանեկան նպաստի համակարգում սահմանվել են միանվագ օգնության նշանակման հստակ հիմքեր՝ ընտանեկան նպաստի իրավունք ունեցող ընտանիքում երեխայի ծննդյան, երեխայի առաջին դասարան ընդունվելու և ընտանիքի անդամի (եթե կենսաթոշակատու, աշխատող, ինչպես նաև առնվազն մեկ տարվա ապահովագրական ստաժ ունեցող գործազուրկ չէ) մահվան դեպքում՝ հուղարկավորության:

Ընտանեկան նպաստի իրավունք ունեցող ընտանիքում երեխայի ծննդյան միանվագ օգնության չափը սահմանվել է 50000 դրամ, երեխայի առաջին դասարան ընդունվելու համար միանվագ օգնության չափը՝ 25000 դրամ, իսկ ընտանիքի անդամի մահվան դեպքում՝ հուղարկավորության միանվագ օգնության ն չափը՝ 50000 դրամ:

Համակարգում հաշվառված, սակայն ընտանեկան նպաստի իրավունք չունեցող՝ կյանքի դժվարին իրավիճակում հայտնված ընտանիքի կարճատև ֆինանսական խնդիրները լուծելու նպատակով՝ ՄՕՏՄ-ն սոցիալական աջակցության խորհրդի առաջարկությամբ կարող է տվյալ ընտանիքին նշանակել հրատապ օգնություն՝ եռամսյակով: Հրատապ օգնություն նշանակելու հարցը կարող է քննարկվել յուրաքանչյուր եռամսյակ և ընդունվել որոշում հրատապ օգնությունը նշանակելու կամ մերժելու մասին: Հրատապ օգնության չափը սահմանվում է բազային նպաստի չափին հավասար, այսինքն 2011 թվականի համար՝ 13500 դրամ:

2011 թվականի ընթացքում իրականացվել են ընտանեկան նպաստի համակարգի հասցեականության մեծացմանն ուղղված միջոցառումներ, մասնավորապես ընտանեկան նպաստի տեղեկատվական բազայի տվյալները համադրվել են հարակից մի շարք այլ տեղեկատվական բազաներում առկա տվյալների հետ: Արդյունքում համակարգից դուրս են բերվել նպաստառության ոչ ենթակա ընտանիքներ և կրճատվել է նպաստառու ընտանիքների թիվը՝ հունվարի շուրջ 102 հազար ընտանիքի դիմաց՝ դեկտեմբերին՝ շուրջ 84 հազար ընտանիք կամ 2011թ. ընթացքում ընտանիքների անապահովության գնահատման համակարգում հաշվառված 120 հազար ընտանիքներից ընտանեկան նպաստ ստացել են ամսական միջինում 92265-ը՝ ընդհանուր հաշվառված ընտանիքների շուրջ 76,9%-ը, իսկ հրատապ օգնություն, միջինում 10363 ընտանիք կամ

ընդհանուր հաշվառվածների 8,6%-ը, նպաստի միջին չափը կազմել է 26850 դրամ: Ընտանեկան նպաստի իրավունք ունեցող ընտանիքներին միանվագ դրամական օգնություն է տրվել երեխայի ծննդյան կապակցությամբ՝ 4501 ընտանիքի, երեխայի առաջին դասարան ընդունվելու կապակցությամբ՝ 8608 ընտանիքի, ընտանիքի անդամի մահվան դեպքում՝ 150 ընտանիքի:

Երեխայի ծննդյան միանվագ նպաստ

Աղյուսակ 2. ՀՀ ԱՎԾ տվյալներով Հայաստանի Հանրապետությունում կենդանի ծնունդների թվաքանակն ըստ ծննդի հաջորդականության

	2006թ.	2007թ.	2008թ.	2009թ.	2010թ.	2011թ.
ՀՀ ընդամենը	37639	40105	41185	44413	44825	43340
Ընտանիքում 3-րդ երեխա	3758	4263	4520	5289	5683	5369
Ընտանիքում 4-րդ երեխա	705	708	761	849	929	899
Ընտանիքում 5-րդ և բարձր	304	332	342	372	378	351
3-րդ և բարձր (ընդամենը)	4767	5303	5623	6510	6990	6619

Համաձայն ՀՀ ԱՎԾ տվյալների 2011 թվականին արձանագրվել է 43340 ծնված, որը 2010 թվականի համեմատ նվազել է 3,3 %-ով:

Երեխայի ծննդյան միանվագ նպաստի չափը 2009 թվականից տարբերակվել է պայմանավորված ընտանիքում ծնված երեխայի թվով: Ընտանիքում ծնված առաջին և երկրորդ երեխաների համար այն սահմանվել է 50000 դրամ, իսկ երրորդ և հաջորդող յուրաքանչյուր երեխայի համար՝ 430000 դրամ: 2010 թվականին դրանք մնացել են նույն չափով:

Աղյուսակ 3. Երեխայի ծննդյան կապակցությամբ միանվագ նպաստ ստացած անձանց թիվը և ֆինանսական միջոցները

Տարիներ	2009թ.	2010թ.	2011թ.	
Ծնվածներ (ՀՀ-ում)		44466	44810	43340
Նպաստառուներ		45823	43033	38724
Ֆինանսական միջոցներ (հազ.դրամ)		5,067,585.0	4,719,455.0	4,271,800.0

Մինչև 2 տարեկան երեխայի խնամքի նպաստ

«Պետական նպաստների մասին» ՀՀ օրենքի համաձայն մինչև երկու տարեկան երեխայի խնամքի նպաստի իրավունք ունի ՀՀ աշխատանքային օրենսգրքով սահմանված կարգով մինչև երեք տարեկան երեխայի խնամքի արձակուրդում գտնվող ծնողը՝ մինչև երեխայի երկու տարեկան դառնալը: Տարիներ շարունակ նպաստի այս տեսակի չափը շատ ցածր էր՝ 3000 դրամ, որը 2009 թվականի հունվարի 1-ից բարձրացվեց 6 անգամ՝ այն հավասարեցնելով 18000 դրամի: Նպաստի չափի այդ բարձրացմամբ է հիմնականում պայմանավորված նպաստառուների թվի զգալի աճը՝ 2009 թվականի նախորդ տարվա նկատմամբ 59,0%, 2010 թվականին՝ շուրջ 8% և 2011 թվականին՝ 25,23%:

Մինչև 2 տարեկան երեխայի խնամքի նպաստի վճարմանը հատկացված ֆինանսական միջոցները 2011 թվականին 2008 թվականի համեմատությամբ աճել են շուրջ 13,29 անգամ:

Աղյուսակ 4. Մինչև 2 տարեկան երեխայի խնամքի նպաստ ստացող նպաստառուների թիվը և նպաստների վճարմանը հատկացված ֆինանսական միջոցները 2008-2011թթ.

	2008թ.		2009թ.		2010թ.		2011թ.	
	նպաստառուներ (երեխա)	ֆինանսական միջոցներ (հազ. դրամ)	նպաստառուներ (երեխա)	ֆինանսական միջոցներ (հազ. դրամ)	նպաստառուներ (երեխա)	ֆինանսական միջոցներ (հազ. դրամ)	նպաստառուներ (երեխա)	ֆինանսական միջոցներ (հազ. դրամ)
ընդամենը	4489	219,807.0	7140	1,862,427.0	8058	2,568,462.0	10777	2,923,974.0

Ելնելով վերոգրյալից կարելի է նշել, որ վերջին երեք տարիների ընթացքում այս երկու նպաստների («Երեխայի ծննդյան միանվագ նպաստ» և «Մինչև 2 տարեկան երեխայի խնամքի նպաստ») համար նախատեսված ֆինանսական միջոցների կտրուկ աճը պայմանավորվել է ինչպես նպաստների չափերի բարձրացմամբ, այնպես էլ

նպաստառուների թվի աճով: Ընդ որում, մինչև 2 տարեկան երեխայի խնամքի նպաստի իրավունք ունեցող ծնողների թվի աճը կարելի է ինչ որ տեղ բացատրել նաև տնտեսական ճգնաժամով: Մասնավորապես, մինչև 2 տարեկան երեխայի խնամքի նպաստառուին կրճատումներից խուսափելու հնարավորություն է ընձեռնվում, քանի որ խնամքի արձակուրդում գտնվելն առնվազն երեք տարով զերծ է պահում կրճատման ենթարկվելու վտանգից):

Սոցիալական աջակցության բնագավում իրականացվող բարեփոխումներ

Շարունակում է հրատապ մնալ սոցիալական աջակցության տարբեր ուղղությունների հասցեականության բարձրացման հարցը և այս տեսանկյունից առանձնանում է հատկապես ընտանեկան նպաստը:

Ընտանեկան նպաստի տրամադրման հիմքն ընտանիքի աղքատության մակարդակն է: Սակայն սովորաբար տնտեսություն ունեցող երկրի համար հասցեականության բարձր մակարդակ ապահովելը դժվարին խնդիր է, քանի որ ընտանիքին աղքատ ճանաչելու հարցում կիրառվում են անուղղակի ցուցանիշներ, որոնց ճշտման համար անհրաժեշտ է որակյալ վարչարարություն, և առկա է որոշ սուբյեկտիվիզմ:

Շատ աղքատ բնակչության ներկայացվածությունը համակարգում դեռևս ցածր մակարդակի վրա է, որը կարելի է բացատրել ինչպես շատ աղքատ բնակչության պասիվության դրսևորման արդյունք, այնպես էլ պետական մարմինների նկատմամբ վստահության պակասի կամ ծրագրի իրագրելման աշխատանքների բացթողումների արդյունք:

Կարևորվում են այդ ընտանիքների հայտնաբերման և համակարգում հաշվառելու ուղղությամբ իրականացվող աշխատանքները՝ բնակչության իրագրելման մակարդակի բարձրացման, տնային այցելությունների միջոցով:

Եթե հանրապետությունում գործող երեք նպաստները դիտարկենք միաժամանակ, ապա առաջին հերթին աչքի է ընկնում այն հանգամանքը, որ այդ երեք նպաստներն առավելապես ուղղված են երեխա ունեցող ընտանիքներին:

Համաձայն ՀՀ կառավարության գործունեության ծրագրի նախատեսվում է պետական նպաստների համակարգը համապատասխանեցնել սոցիալական պահովության եվրոպական օրենսգրքով նախատեսված նորմերին, որն առաջին հերթին նշանակում է Հայաստանում գործող ընտանեկան նպաստի ծրագրի վերափոխումը եվրոպական ստանդարտներին համապատասխան՝ ընտանեկան նպաստի, այսինքն նպաստ երեխա ունեցող ընտանիքների համար: Սակայն այս նպաստի տեսակի ներմուծումը չի բացառում աղքատ ընտանիքների դրամական օգնության տրամադրման համակարգի պահպանումը՝ երաշխավորված եկամուտներ չունեցող ընտանիքների դրամական օգնություն:

Այսպիսով աշխատանքի և սոցիալական պաշտպանության ոլորտի կայուն զարգացման ռազմավարության համատեքստում քննարկվում են դրամական օգնության քաղաքականության արմատական բարեփոխումները՝ նախատեսելով պետական նպաստներ՝ ընտանեկան նպաստ, աղքատության նպաստ, երեխայի ծննդյան միանվագ նպաստ (ապագայի կապիտալ՝ բազմազավակ ընտանիքների համար), նպատակային նշանակություն ունեցող դրամական օգնություններ՝ հաշմանդամ երեխա խնամող ընտանիքի օգնություն, բնակարանային նպաստ:

Միաժամանակ կարևորվում է սոցիալական ծառայությունները փաթեթով տրամադրելու խնդիրը: Ինտեգրված սոցիալական ծառայությունների տրամադրումը միջոց է սոցիալական ծառայությունների որակը և մատչելիությունը բարձրացնելու, դեպի հաճախորդները կողմնորոշելու, դրանց գնահատման և մշտադիտարկման, ինչպես նաև ամբողջ գործընթացի արդյունավետությունը բարձրացնելու համար:

Նշված համակարգին անցնելու գործընթացը բավականին երկարատև է, այն պետք է իրականացվի ատիճանաբար և առնչվում է կառավարման ոլորտի տարբեր ճյուղերի: Համակարգի ներդրման համար հարկ է իրականացնել իրավաստեղծ ծավալուն աշխատանք, հստակեցնել յուրաքանչյուր օղակի լիազորությունների շրջանակները, ինչպես նաև համատեղ աշխատանքի եզրերը, մշակել մեխանիզմները, դրանց նորմացույցերը և այլն:

Աղյուսակ 5. 2009-2012թթ. ընտանեկան նպաստի բազային մասի, հավելումների, միանվագ դրամական օգնությունների չափեր

		2009թ.	2010թ.	2011թ.	2012թ.	
Սահմանային միավոր		30.00	30.00	30.00	30.00	
Նպաստի բազային մաս		10000	10000	13500	16000	
Նպաստի բազային մաս՝ 2010թ. մայիսի 1-ից			13500			
Յուրաքանչյուր մինչև 18 տարեկան անդամին տրվող հավելում	Տարբերակում					
	30.01-35.00	4 և ավելի անչափահաս երեխաներ դեպքում (բազմազավակ ընտանիք)	5500	5500	5500	5500
		բ/լ և ա/մ բնակավայրերում	6500	6500	6500	6500
		բ/լ և ա/մ բնակավայրերում բազմազավակ ընտանիք	6000	6000	6000	6000
		բ/լ և ա/մ բնակավայրերում բազմազավակ ընտանիք	7000	7000	7000	7000
	35.01-39.00		6000	6000	6000	6000
		բազմազավակ ընտանիք	7000	7000	7000	7000
		բ/լ և ա/մ բնակավայրերում	6500	6500	6500	6500
		բ/լ և ա/մ բնակավայրերում բազմազավակ ընտանիք	7500	7500	7500	7500
	39.01 և ավելի		6500	6500	6500	6500
		բազմազավակ ընտանիք	7500	7500	7500	7500
		բ/լ և ա/մ բնակավայրերում	7000	7000	7000	7000
բ/լ և ա/մ բնակավայրերում բազմազավակ ընտանիք		8000	8000	8000	8000	
հրատապ օգնություն		10000	10000	13500	13500	
հրատապ օգնություն՝ 2010թ. մայիսի 1-ից			13500	13500	13500	
միանվագ դրամական օգնություն, այդ թվում՝						
երեխայի ծննդյան		50000	50000	50000	50000	
ընտանիքում 3-րդ և դրանից հետո ծնված երեխայի համար		50000	50000	50000	50000	
առաջին դասարան ընդունվելու		25000	25000	25000	25000	
ընտանիքի անդամի մահվան կապակցությամբ		50000	50000	50000	50000	
ֆինանսական միջոցներ / մլրդ դրամ		32.324	31.022	35.497	35.497	
միջին նպաստ		23560	23350	26850	26850	
Միջին նպաստ՝ 2010թ. մայիսի 1-ից			26850			
նպաստառու ընտանիքներ (պլանային թիվ)		114000	110700	110159	110159	
նպաստառու ընտանիքներ (փաստացի թիվ)		107492	105005	91575	***	

**4. Սոցիալական պաշտպանություն
Հաշմանդամներ և տարեցներ**

Ելնելով ՄԱԿ-ի 2006 թվականի «Հաշմանդամություն ունեցող անձանց իրավունքների մասին» կոնվենցիայի և «Հաշմանդամների սոցիալական պաշտպանության 2006-2015թթ. Ռազմավարության» դրույթներից, 2011 թվականի ընթացքում շարունակվել են աշխատանքները հաշմանդամներին հասարակություն ներառելու ուղղությամբ:

Հաշմանդամների սոցիալական պաշտպանության բնագավառում իրականացվել են միջոցառումներ նպատակառոտ դրված հանրապետությունում հաշմանդամների սոցիալական ներառման, հավասար իրավունքների ու հավասար հնարավորությունների ապահովման, հասարակական կյանքի բոլոր բնագավառներում հաշմանդամների համար մատչելի միջավայրի ստեղծման, նրանց բժշկասոցիալական վերականգնման, կրթական ու զբաղվածության ծրագրերի իրականացման, պրոթեզաօրթոպեդիկ և վերականգնողական պարագաներով ապահովման և այլ ծառայությունների տրամադրման ուղղությամբ:

ՀՀ կառավարությունը 2011 թվականի սեպտեմբերի 29-ին ընդունել է «Հաշմանդամների սոցիալական պաշտպանության 2012 թվականի տարեկան ծրագրի և միջոցառումների ցանկի նախագծերին հավանություն տալու մասին» թիվ 38-Ն արձանագրային որոշումը, իսկ 2011 թվականի դեկտեմբերի 8-ին թիվ 48-Ն արձանագրային որոշմամբ ընդունել է «Աշխատունակության կորստի աստիճանի որոշման հիման վրա

հաշմանդամության սահմանման մոդելին անցնելու հայեցակարգը և հայեցակարգի իրականացումն ապահովող միջոցառումների ժամանակացույցը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշումը:

2011 թվականի մշակվել է նաև «Հաշմանդամություն ունեցող անձանց իրավունքների պաշտպանության և սոցիալական ներառման մասին» ՀՀ օրենքի նախագիծը:

2011 թվականի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ հաշմանդամների հաշվառման շտեմարանում հաշվառված է 176506 հաշմանդամ:

2011 թվականի ընթացքում առաջին անգամ փորձաքննվել է 16861 անձ, որից հաշմանդամ են ճանաչվել 15 363-ը՝ 91,1 %, որը կազմում է հաշմանդամների ընդհանուր թվի 8.7%-ը: Նրանցից 5,6%-ին սահմանվել է հաշմանդամության 1-ին խումբ, 37,6%-ին՝ 2-րդ խումբ, 50,6%-ին՝ 3-րդ խումբ, իսկ 6,2%-ին՝ «հաշմանդամ երեխա» կարգավիճակ: Առաջնակի մերժումների տոկոսը նախորդ տարվա համեմատ ավելացել է 1,0%-ով՝ կազմելով 7,0%:

2011 թվականին բժշկասոցիալական փորձաքննության մարմինների կողմից փորձաքննվել է 73379 անձ, որից 3095-ը՝ մինչև 18 տարեկաններ: Նրանց մեջ վերափորձաքննվածների թիվը կազմում է 56649 անձ (2018-ը՝ մինչև 18 տարեկան): Փորձաքննվածներից հաշմանդամ են ճանաչվել 70316 անձ (96%): 2010 թվականի համեմատ 2011 թվականին մերժումների թիվն աճել է 0,3%-ով /

Տարվա ընթացքում իրականացվել են մի շարք ծրագրեր, որոնք հաշմանդամություն ունեցող անձանց համար ապահովում են հավասար պայմաններ և նպաստում նրանց ներառմանը հասարակություն: Մասնավորապես՝ նրանց տրամադրվել են պրոթեզաօրթոպեդիկ պարագաներ, իրականացվել է բժշկասոցիալական և հոգեկան առողջության վերականգնում, լսողական և տեսողական խնդիրներ ունեցող անձանց համար մի շարք ծրագրեր և այլն:

2011 թվականին վերականգնողական բուժում է ստացել 979 հաշմանդամ, հատկացվել է 15318 պրոթեզաօրթոպեդիկ և վերականգնողական պարագա, այդ թվում՝ աչքի պրոթեզավորում է ստացել 90 և ձայնաստեղծ սարքերով ապահովվել 100 հաշմանդամ, լսողական սարքեր են ստացել 1142 մարդ, որից 122-ը՝ եվրոպական արտադրության, 479 հաշմանդամ ստացել են հաշմանդամի սայլակներ, տրամադրվել են այլ պարագաներ: Տեսողությունից 10-ը հաշմանդամ անցել են «Արև» համակարգչային ծրագրի ուսուցման դասընթացներ, որոնց տրամադրվել են համակարգիչներ: Տպագրվել են բրայլյան տառատեսակով գրքեր, տետերեր, «Բյուլետեն» ամսագիրը, ձայնագրվել են «խոսող» գրքեր:

Իրականացվող բոլոր միջոցառումներն ուղղված են եղել հաշմանդամություն ունեցող անձանց սոցիալական ներառմանը՝ ապահովելու նրանց լիարժեք մասնակցությունը հասարակական կյանքին բոլոր ոլորտներում:

Տարեցների հիմնահարցերի բնագավառում պետական քաղաքականության հիմնական նպատակն է միայնակ և խնամքի կարիք ունեցող տարեց, անօթևան մարդկանց կյանքի որակի բարձրացումը:

Տարեցների ենթաօլորտում «Խնամքի կարիք ունեցող 18 տարեկանից բարձր տարիքի անձանց խնամքի ծառայություններ» ծրագրի շրջանակներում 2011 թվականին իրականացվել են հետևյալ միջոցառումները.

- **Տարեցներին շուրջօրյա խնամքի ծառայություններ**

Միայնակ տարեցներին և հաշմանդամներին շուրջօրյա խնամքի ծառայություններ են մատուցվել ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության ենթակայությամբ գործող չորս տուն-ինտերնատները՝ Երևանի թիվ 1, Նորքի, Վարդենիսի նյարդահոգեբանական և Գյումրու տարեցների և հաշմանդամների տուն-ինտերնատները: Տուն-ինտերնատներում խնամվող 1090 կենսաթոշակառուներ գտնվում են պետության լրիվ խնամքի ներքո:

- **Տնային պայմաններում միայնակ տարեցների սոցիալական սպասարկում**

Այս ծրագրով նախատեսված միայնակ տարեցներին տնային պայմաններում խնամքի և սոցիալական սպասարկման ծառայություններ են մատուցել ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության համակարգում գործող «Տնային պայմաններում միայնակ տարեցների և հաշմանդամների սոցիալական սպասարկման կենտրոն» ՊՈԱԿ-ը, որը Երևան քաղաքում սպասարկում է 1500 միայնակ ծեր ու հաշմանդամ կենսաթոշակառուի:

- **Հոգեկան առողջության խնդիրներ ունեցող անձանց ցերեկային խնամքի ծառայություններ**

Վարդենիսի նյարդահոգեբանական տուն-ինտերնատին կից հոգեկան առողջության ցերեկային կենտրոնում 2011 թվականին խնամքի և սոցիալական սպասարկման ծառայություն են ստացել հոգեկան առողջության խնդիրներ ունեցող 50 անձ և նրանց ընտանիքների անդամներ:

- **Անօթևան մարդկանց համար ժամանակավոր օթևանի տրամադրման ծառայություններ**

Թիվ 1 տուն-ինտերնատին կից անօթևան մարդկանց ժամանակավոր կացարանում 2011 թվականին սպասարկվել է 60 մարդ:

- **ՀՀ մարզերում միայնակ տարեցներին, հաշմանդամներին տնային պայմաններում և տարեցների ցերեկային խնամքի կենտրոններում սոցիալական սպասարկում**

Պետական աջակցություն է ցուցաբերվել «Առաքելություն Հայաստան» ԲՀԿ-ին հանրապետության 8 մարզերում 4200 միայնակ տարեց ու հաշմանդամ կենսաթոշակառուի տնային պայմաններում և ցերեկային կենտրոններում սպասարկող աշխատողների աշխատավարձը փոխհատուցելու համար:

- **Վանաձորի տարեցների տանը խնամվողներին շուրջօրյա խնամք և սոցիալական սպասարկում**
Վանաձորի տարեցների տանը 2011 թվականին խնամվել է 55 կենսաթոշակառու:
- **«Բռնադատված քաղաքացիներին պատճառված վնասի դիմաց միանվագ դրամական փոխհատուցում»**

Համաձայն «Բռնադատվածների մասին» ՀՀ օրենքի, բռնադատված քաղաքացիներին, նրանց կրած վնասի դիմաց միանվագ տրամադրվել է դրամական փոխհատուցում հանրապետությունում սահմանված նվազագույն աշխատավարձի տասներկուպատիկի չափով (12000դրամ): Դրամական փոխհատուցումը տրվում է միայն մեկ անգամ և միայն բռնադատվածի կարգավիճակ ունեցող անձին:

- **Երեխաներ**

Երեխաների ոլորտում իրականացվող բարեփոխումների քաղաքականության շրջանակում ՀՀ կառավարության 2011 թվականի գործունեության միջոցառումների գերակա խնդիր է համարվել հանրապետության մանկատների բեռնաթափումը, ինչը պայմանավորված է երեխայի ընտանիքում ապրելու իրավունքի իրականացմամբ:

Խնդրի լուծման նպատակով ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության կողմից մշակվել և ՀՀ կառավարության 2011 թվականի հունիսի 2-ի N 804-Ն որոշմամբ ընդունվել է «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության «Հայաստանի Հանրապետությունում երեխաների խնամք և պաշտպանություն իրականացնող հաստատությունների տիպերի ցանկը, դրանցում երեխաների տեղավորման չափանիշները հաստատելու և Հայաստանի Հանրապետության Կառավարության 2002 թվականի դեկտեմբերի 26-ի N2179-Ն որոշման մեջ լրացում և փոփոխություններ կատարելու մասին» 2005 թվականի մարտի 24-ի N 381-Ն և 2006 թվականի նոյեմբերի 9-ի N 1735-Ն որոշումներում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշումը:

ՀՀ կառավարության մշտապես գործող նախարարական սոցիալական կոմիտեի 2011 թվականի հոկտեմբերի 13-ի նիստի թիվ 14.7/ /91675/-11 արձանագրային որոշման կատարումը ապահովելու նպատակով ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարի 2011թվականի նոյեմբերի 12-ի թիվ 98-Ա/1 հրամանով «Երևանի «Ձատիկ» մանկատուն» ՊՈԱԿ-ի կանոնադրության մեջ փոփոխություններ են կատարվել:

Փոփոխված կանոնադրության համաձայն մինչև 2014 թվականը մանկատունը կիրականացնի հետևյալ գործառնությունները՝

- 14-18 տարեկան առանց ծնողական խնամքի մնացած երեխայի շուրջօրյա խնամքի աստիճանը,
- կյանքի դժվարին իրավիճակում գտնվող անօթևան 3-18 տարեկան երեխայի մինչև 6 ամիս ժամկետով շուրջօրյա խնամքի ապահովումը,
- Երևան քաղաքի կյանքի դժվարին իրավիճակում գտնվող 6-18 տարեկան երեխայի ցերեկային խնամքի ապահովումը:

Բնակարանի կարիք ունեցող առանց ծնողական խնամքի մնացած երեխաների թվին պատկանող անձանց բնակարանով ապահովելու հիմնախնդրից ելնելով, ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարությունը համաձայն ՀՀ կառավարության 2011 թվականի մարտի 31-ի «Հայաստանի Հանրապետության աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության իրավասություն վերապահելու մասին» թիվ 341-Ն որոշման ՀՀ Շիրակի մարզի Գյումրի քաղաքի «Մուշ-2» թաղամասում բաշխել և հատկացրել է 6 բնակարան՝ ՀՀ կառավարության 2003 թվականի հուլիսի 23-ի «Առանց ծնողական խնամքի մնացած երեխաներին բնակարան տրամադրելու կարգը հաստատելու մասին» թիվ 983-Ն որոշմամբ սահմանված կարգով:

2011 թվականի կարևոր ձեռքբերումներից է նաև Հայաստանի Հանրապետության և Եվրոպական Միության միջև ստորագրված է 2011 թվականի դեկտեմբերի 28-ին ուժի մեջ մտած՝ «Հայաստան-պարենային ապահովության ծրագիր-2010» ծրագրի ֆինանսավորման Համաձայնագիրը:

Համաձայնագրի նախապայմանների համապատասխան ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության կողմից իրականացվել են մի շարք միջոցառումներ. ստեղծվել միջգերատեսչական հանձնաժողով՝ երեխաների իրավունքների պաշտպանության 2012-2016 թթ. ազգային ռազմավարությունը մշակելու և Երեխաների իրավունքների պաշտպանության ազգային հանձնաժողովի կանոնադրությունը վերանայելու նպատակով:

Մշակվել է երեխաների իրավունքների պաշտպանության 2012-2016թթ. ազգային ռազմավարությունը, միաժամանակ մշակվել և շրջանառության մեջ է դրվել «Երեխաների իրավունքների պաշտպանության ազգային հանձնաժողովի կանոնադրությունը»:

Խնամակալության և հոգաբարձության մարմինների և խնամակալության և հոգաբարձության մարմիններին կից ստեղծված խնամակալության և հոգաբարձության հանձնաժողովների գործունեությունն առավել արդյունավետ դարձնելու նպատակով 2011 թվականի փետրվարի 24-ին ընդունվեց «Խնամակալության և հոգաբարձության մարմինների կանոնադրությունը հաստատելու և Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2006

թվականի հունիսի 22-ի N 922-Ն որոշումն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին» N 164-Ն ՀՀ կառավարության որոշումը:

ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարի 2011 թվականի սեպտեմբերի 13-ի N 69-Ս/1 հրամանով հաստատվեց «Խնամակալության և հոգաբարձության մարմիններին կից գործող խնամակալության և հոգաբարձության հանձնաժողովների գործունեության վերաբերյալ մեթոդական ուղեցույցը», որը տրամադրվեց խնամակալության և հոգաբարձության բոլոր մարմիններին:

2011 թվականին «Վորլդ Վիժըն միջազգային բարեգործական կազմակերպության» հայաստանյան գրասենյակի հետ համատեղ իրականացվել է ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության համակարգում գործող երեխաների խնամքի և պաշտպանության հաստատությունների և մանկատների բեռնաթափման ծրագիր, որի շրջանակներում 46 երեխա վերադարձել է ընտանիք, ինչպես նաև կանխարգելվել է 250 երեխայի մուտքը խնամքի հաստատություններ: